Azərişıq
Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorların Hesabatı

Mündəricat

Müstəqil Auditorların Hesabatı	3
Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat	6
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	7
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	8
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	9
Maliyyə Hesabatlarına dair Qeydlər	11

KPMG Audit Azərbaycan MMC
Port Baku Cənub Qüllələri,
12-ci mərtəbə, 153 Neftçilər prospekti, Bakı,
AZ1010, Azərbaycan
Telefon: +994 (12) 404 8910/11
Faks: +994 (12) 404 8914
İnternet: www.kpmg.az

Müstəqil Auditorların Hesabatı

"Azərişıq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz "Azərişıq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə bitmiş il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas mühasibat uçotu siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından, Şirkətin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitmiş il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün Əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlar əsasında bizim məsuliyyətlərimiz hesabatımızın Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti hissəsində təqdim edilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartlar Şurasının Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə (IESBA Məcəlləsi) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə müvafiq olan etik tələblərə əsasən Şirkətdən müstəqilik və bu tələblər və IESBA Məcəlləsi üzrə digər etika məsuliyyətlərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

"KPMG Audit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmışdır və İsveçrə şirkəti olan "KPMG International Cooperative" ("KPMG International") müstəqil üzv şirkətlər şəbəkəsinin üzvüdür.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və İqtisadi Subyektin İdarə edilməsinə Cavabdeh olan Səlahiyyətli Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, habelə fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərliyin Şirkəti likvidasiya etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyətinin olduğu və ya qeyd edilən tədbirlərdən başqa real alternativinin olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məsələlərin açıqlanması və hesabatların fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin olmaması barədə kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik yüksək əminlik səviyyəsi olsa da, BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edildiyi halda əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mülahizə tətbiq edir və peşəkar skeptikliyi qoruyub saxlayırıq. Biz həmçinin:

— Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edir və qiymətləndirir, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayır və icra edir, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranan riskdən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq gizli sözləşmə, dələduzluq, bilərəkdən səhv buraxılma, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
— Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik.
— Rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən uçot siyasətlərinin müvafiqliyini və aparılmış mühasibatlıq hesablamalarının və əlaqəli açıqlamaların əsaslı olmasını qiymətləndiririk.

— Rəhbərliyin fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipindən istifadə etməsinin müvafiqliyi və əldə etdiyimiz audit sübutuna əsasən, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyətini mühüm şübhə altına sala bilən hadisə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması barədə qənaətə gəlirik. Əgər biz əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olması qənaətinə gəlsək, öz auditor hesabatımızda diqqəti maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara yönəltməli və ya bu cür açıqlamalar qeyri-adekvat olduqda, rəyimizi modifikasiya etməliyik. Bizim nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinə qədər əldə edilmiş audit sübutuna əsaslanır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.

— Maliyyə hesabatlarının, o cümlədən açıqlamaların ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarının əsas əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etməməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərlə əlaqə yaradırıq.

Hazırkı müstəqil auditorların hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit layihəsinin rəhbəri:

"KPMG Audit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
KPMG Audit Azerbaijan Limited Liability Company

Hikmet Murat Karakaş

KPMG Audit Azərbaycan MMC

Bakı, Azərbaycan

8 may 2019-cu il

'000 AZN	**Qeyd**	**2018**	**2017***
Gəlirlər	6	1,205,021	1,176,830
Satışın maya dəyəri	7	(1,097,307)	(1,075,721)
Ümumi mənfəət		**107,714**	**101,109**
Paylama xərcləri	8	(43,292)	(40,827)
İnzibati xərclər	9	(51,076)	(39,966)
Debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərəri	24(b)(ii)	(11,774)	20,860
Sair xərclər	10	(13,258)	(26,469)
Sair gəlirlər	10	48,510	29,370
Əməliyyat fəaliyyətlərindən gəlirlər		**36,824**	**44,077**
Xalis maliyyə xərcləri	11	(6,555)	(154)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		**30,269**	**43,923**
Mənfəət vergisi xərci	12	(17,350)	(25,973)
İl üzrə mənfəət və cəmi məcmu gəlir		**12,919**	**17,950**

* Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 15 və MHBS 9-u tətbiq etmişdir. Seçilən keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. Müqayisəli məlumat yeni dəyərsizləşmə zərəri bəndinə görə təkrar göstərilmişdir. Bax: Qeyd 5.

’000 AZN	Qeyd	31 Dekabr 2018	31 Dekabr 2017*
Aktivlər			
Əmlak, qurğu və avadanlıq	13	2,057,356	1,753,427
Uzunmüddətli aktivlər üçün avanslar		6,550	49,374
Qeyri-maddi aktivlər		3,239	3,263
Uzunmüddətli aktivlər		**2,067,145**	**1,806,064**
Mal-material ehtiyatları	14	46,149	27,883
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV		17,754	19,609
Ticari və sair debitor borcları	15	77,491	82,579
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16	19,172	46,928
Sair aktivlər	17	10,115	62,095
Cari aktivlər		**170,681**	**239,094**
Cəmi aktivlər		**2,237,826**	**2,045,158**
Kapital			
Nizamnamə kapitalı		1,678,705	1,460,634
Əlavə ödənilmiş kapital		223,827	306,656
Yığılmış zərərlər		(330,263)	(246,249)
Cəmi kapital		**1,572,269**	**1,521,041**
Öhdəliklər			
Kreditlər və borc öhdəlikləri	21	490,318	305,622
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	20	1,885	2,002
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	12	22,714	42,439
Uzunmüddətli öhdəliklər		**514,917**	**350,063**
Kreditlər və borc öhdəlikləri	21	68,562	8,659
Ticari və digər kreditor borcları	19	34,350	125,024
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	20	299	277
Alınmış avanslar	22	43,689	38,328
ƏDV və digər vergi borcları		3,740	1,766
Cari öhdəliklər		**150,640**	**174,054**
Cəmi öhdəliklər		**665,557**	**524,117**
Cəmi kapital və öhdəliklər		**2,237,826**	**2,045,158**

* Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 15 və MHBS 9-u tətbiq etmişdir. Seçilən keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. Bax: Qeyd 5

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-61-cı səhifələrdə olan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

'000 AZN	**Qeyd**	**Nizamnamə kapitalı**	**Əlavə ödənilmiş kapital**	**Yığılmış zərərlər***	**Cəmi kapital**
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq		**623,534**	**958,367**	**(264,217)**	**1,317,684**
Cəmi məcmu gəlir					
İl üzrə mənfəət		-	-	17,950	17,950
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		**-**	**-**	**17,950**	**17,950**
Şirkət sahibləri ilə əməliyyatlar					
Dövlətdən əldə olunmuş vəsaitlər		-	158,982	-	158,982
Əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürmə		810,693	(810,693)	-	-
Əvvəlki ilin vergi öhdəliklərindən nizamnamə kapitalına köçürmə		26,407	-	-	26,407
Azərenerji ASC-dən aktivlərin ötürülməsi		-	-	18	18
Şirkətin sahibləri ilə cəmi əməliyyatlar		**837,100**	**(651,711)**	**18**	**185,407**
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq		**1,460,634**	**306,656**	**(246,249)**	**1,521,041**
MHBS 9-un ilkin tətbiqi zamanı düzəlişlər	5B	-	-	(12,353)	(12,353)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəliş edilmiş qalıq		**1,460,634**	**306,656**	**(258,602)**	**1,508,688**
Cəmi məcmu gəlir					
İl üzrə mənfəət				12,919	12,919
İl üzrə cəmi məcmu mənfəət		**-**	**-**	**12,919**	**12,919**
Şirkət sahibləri ilə əməliyyatlar					
Dövlətdən əldə olunmuş vəsaitlər	18 (a)	-	84,110	-	84,110
Əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürmə	18 (a)	10,000	(10,000)	-	-
Ümumi nəzarət altında əməliyyat	23	208,071	(156,939)	(84,580)	(33,448)
Şirkət sahibləri ilə cəmi əməliyyatlar		**218,071**	**(82,829)**	**(84,580)**	**50,662**
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		**1,678,705**	**223,827**	**(330,263)**	**1,572,269**

* Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 15 və MHBS 9-u tətbiq etmişdir. Seçilən keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. Bax: Qeyd 5.

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-61-cı səhifələrdə olan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

’000 AZN	Qeyd	2018	2017*
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		30,269	43,923
Düzəlişlər:			
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri		96,415	80,017
Ticari və digər debitor borcların dəyərsizləşməsi üzrə zərər	24 (b) (ii)	11,774	-
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatın bərpası üzrə gəlir		-	(20,860)
Əmlak, qurğu və avadanlıqların silinməsi üzrə xalis zərər		131	1,320
Əvəzsiz əldə olunmuş aktivlər	6	(4,377)	(26,316)
Xalis maliyyə xərcləri	11	6,555	154
Köhnəlmiş mal-materiallar üzrə ehtiyatda dəyişiklik		-	303
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyatda dəyişiklik		(95)	336
Digər borcların silinməsi	19	(24,157)	(29,331)
Əvvəlki ilin ƏDV öhdəlikləri hesabına nizamnamə kapitalında artım		-	12,508
Əvvəlki illərdə silinmiş ƏDV aktivlərinin bərpa olunması	10	(24,254)	-
		92,261	**62,054**
Dəyişikliklər:			
Ehtiyatlar		(18,266)	(3,194)
Əvəzləşdirilən ƏDV		1,855	(1,609)
Ticari və digər debitor borcları		(19,039)	29,441
Sair aktivlər		(8,351)	(9,795)
ƏDV və digər vergi borcları		1,974	(288)
Ticari və digər kreditor borcları		(25,559)	(10,605)
Alınmış avanslar		5,361	8,686
Mənfəət vergisindən və faizlərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		**30,236**	**74,690**
Ödənilmiş faiz	21(k)	(9,198)	(949)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan/(istifadə olunan) xalis pul vəsaitləri		**21,038**	**73,741**
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri			
Alınmış əmlak, qurğu və avadanlıq		(330,895)	(443,106)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(697)	(434)
İnvestisiya fəaliyyətindən istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		**(331,592)**	**(443,540)**

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən və 11-61-cı səhifələrdə olan qeydlərlə birgə oxunmalıdır.

'000 AZN	**Qeyd**	**2018**	**2017***
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Əlavə ödənilmiş kapital üzrə daxilolmalar		75,470	167,123
Borclar üzrə daxilolmalar	21 (k)	212,885	246,263
Borcların ödənişi	21 (k)	(4,881)	(6,305)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		**283,474**	**407,081**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		**(27,080)**	**37,282**
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(676)	68
1 yanvar tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16	46,928	9,578
31 dekabr tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16	**19,172**	**46,928**

* Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 15 və MHBS 9-u tətbiq etmişdir. Seçilən keçid üsullarına əsasən müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir. Bax: Qeyd 5

Qeyd	Səhifə
1. Hesabatı hazırlanan müəssisə	12
2. Mühasibat uçotunun əsasları	13
3. Əməliyyat və təqdimat valyutası	13
4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi	13
5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər	14
6. Gəlir	19
7. Satış xərcləri	23
8. Paylama xərcləri	23
9. İnzibati xərclər	24
10. Sair gəlirlər və xərclər	24
11. Xalis maliyyə xərcləri	25
12. Mənfəət vergisi xərci	25
13. Əmlak, qurğu və avadanlıq	28
14. Mal-material ehtiyatları	30
15. Ticari və sair debitor borcları	30
16. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31
17. Sair aktivlər	31

Qeyd	Səhifə
18. Kapital və ehtiyatlar	31
19. Ticari və sair kreditor borcları	33
20. Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	34
21. Kreditlər və borc öhdəlikləri	34
22. Alınmış avanslar	37
23. Ümumi nəzarətdə olan əməliyyat	38
24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi	39
25. Şərti öhdəliklər	44
26. Əlaqəli tərəflər	45
27. Qiymətləndirmənin əsasları	47
28. Əsas uçot siyasətləri	48
29. Qəbul edilməmiş yeni standartlar və şərhlər	60

1. Hesabatı hazırlanan müəssisə

(a) Biznes mühiti

"Azərişıq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, Şirkət inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəalarının həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşir. Bununla yanaşı, Azərbaycan manatının son zamanlarda ucuzlaşması və dünya bazarında neftin qiymətinin davamlı olaraq aşağı olması biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırmışdır. Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin Şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Şirkət rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

(b) Təşkilat və əməliyyatlar

Şirkət "'Bakıelektrikşəbəkə' Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması və idarəetməyə verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 iyun 2000-ci il tarixli 441 nömrəli Sərəncamına əsasən dövlətə məxsus müəssisə kimi təsis olunmuşdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında özəlləşdirmə proqramının tərkib hissəsi olan "Bakıelektrikşəbəkə" İstehsalat Birliyinin özəlləşdirməyə hazırlanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 8 noyabr tarixli, 253 nömrəli sərəncamına uyğun olaraq açıq səhmdar cəmiyyət kimi özəlləşdirilmişdir. 7 noyabr 2001-ci il tarixində şirkətin idarəetməsi "Barmek Holding A.S." şirkətinə keçirilmişdir. Daha sonra 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının hökuməti ("Hökumət") "Barmek Holding A.S." şirkəti ilə müqaviləni dayandırmışdır və 11 avqust 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi 414 nömrəli sərəncamla "Barmek Holding A.S." şirkətindən aktivləri Şirkətə geri qaytarmağı tələb etmişdir. 10 fevral 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərişıq ASC" haqqında Sərəncamı ilə "Bakıelektrikşəbəkə" ASC "Azərişıq" ASC adlandırılmışdır.

10 aprel 2015-ci ildə yenidən təşkil olunma nəticəsində Şirkət elektrik enerjisinin Naxçıvan Muxtar Respublikası istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikasının bütün regionlarında sakinlərə və fiziki şəxslərə ötürülməsi və paylanmasına başlamışdır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin əsas fəaliyyəti elektrik enerjisinin sakinlərə və hüquqi şəxslərə ötürülməsi və paylanmasından ibarət olmuşdur.

Şirkətin əsas elektrik enerjisi təchizatçısı elektrik enerjisinin paylanması üzrə təbii inhisar subyekti olan dövlətə məxsus "AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətidir ("AzərEnerji" ASC). Hökumət elektrik enerjisinin satışı və alışı ilə bağlı Şirkətin əməliyyatlarına təsir edir. Elektrik enerjisinin alışı və satışı üzrə Şirkətin qoyduğu tariflər Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən tənzimlənir.

Şirkətin hüquqi ünvanı: Bakıxanov küçəsi 13, AZ 1065, Bakı, Azərbaycan.

31 dekabr 2018 və 2017-cı il tarixinə Şirkət tamamilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti ilə təmsil olunan Hökumətə məxsus olmuşdur. Şirkətin əsas nəzarətedici tərəfi Hökumətdir.

2. Mühasibat uçotunun əsasları

(a) Uyğunluq haqqında bəyannamə

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Bunlar Şirkətin MHBS 15 *Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlir* və MHBS 9 *Maliyyə alətləri* standartlarının tətbiq edildiyi ilk illik hesabatlarıdır. Əsas uçot siyasətlərinə edilmiş dəyişikliklər Qeyd 5-də təsvir edilmişdir.

3. Əməliyyat və təqdimat valyutası

Azərbaycan Respublikasının milli valyutası Azərbaycan Manatıdır ("AZN") və AZN Şirkətin əməliyyat valyutası və hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır. Əks müddəa qeyd olunmadıqda, AZN-lə təqdim olunmuş bütün maliyyə məlumatları ən yaxın minliyə yuvarlaqlaşdırılmışdır.

4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının MHBS-nə uyğun olaraq hazırlanması rəhbərlikdən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiq edilməsini və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə etməyi tələb edir. Faktiki nəticələr həmin təxminlərdən fərqlənə bilər.

Ehtimallar və təməl fərziyyələr mütəmadi qaydada nəzərdən keçirilir. Uçot hesablamalarında dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Uçot siyasətlərin tətbiq edilməsində maliyyə hesabatlarında əks olunmuş məbləğlərə ən əhəmiyyətli dərəcədə təsiri olan vacib mühakimələr haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə əks olunur:

- Qeyd 6 (d) – mənfəətin tanınması: əvəzsiz əldə olunmuş aktivlərdən gələn gəlirlər müəyyən müddət ərzində, yoxsa həmin anda tanınır;
- Qeyd 13 və 28(g)(iii) - əmlak, qurğu və avadanlıqların faydalı istifadə müddəti;
- Qeyd 15 – ticari debitor borclar üzrə ehtiyatlar;

Növbəti maliyyə ilində əhəmiyyətli düzəliş riski olan ehtimal və fərziyyələr üzrə qeyri-müəyyənliklər haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə əks olunur:

- Qeyd 12(d) – təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması: növbəti ilə köçürülən vergi zərərlərinin tətbiq edilə biləcəyi vergi tutulan gələcək mənfəətin olması;
- Qeyd 24(b)(ii) – ticari debitor borcları üçün GKZ üzrə ehtiyatın ölçülməsi: hesablanmış orta zərər dərəcəsinin müəyyən edilməsində əsas fərziyyələr.

4. Ehtimal və mühakimələrin tətbiqi, davamı

Ədalətli dəyərlərin ölçülməsi

Şirkətin bir sıra uçot siyasətləri və açıqlamaları maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üçün ədalətli dəyərin ölçülməsini tələb edir.

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyənləşdirərkən, Şirkət mümkün qədər müşahidə olunan bazar məlumatlarından istifadə edir. Ədalətli dəyərlər, qiymətləndirmə üsullarında istifadə olunan məlumatlar əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının aşağıdakı səviyyələri üzrə təsnif edilir.

- *Səviyyə 1*: eyni aktiv və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda müəyyən olunmuş qiymətlər (tənzimlənməmiş).
- *Səviyyə 2*: Səviyyə 1-ə daxil edilən kvota qiymətləri istisna olmaqla, birbaşa (məs: qiymətlər kimi) və ya dolayı yolla (məs: qiymətlərdən törəyən) aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə oluna bilən məlumatlar.
- *Səviyyə 3*: aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan məlumatlar (müşahidə oluna bilməyən məlumatlar).

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə olunan məlumatlar ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələrinə aid olduqda, ədalətli dəyər, bütün ölçmə üzrə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyə məlumatı ilə eyni səviyyədə kateqoriyalaşdırılır.

Şirkət dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələri arasında transferləri tanıyır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsində irəli sürülmüş ehtimallar barədə ətraflı məlumat aşağıdakı qeydlərdə təqdim olunur:

- Qeyd 23 – ümumi nəzarətdə olan əməliyyat.
- Qeyd 21 – maliyyə alətləri.

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər

1 yanvar 2018-ci il tarixində şirkət ilk dəfə MHBS 15 (bax (A)) və MHBS 9 (bax (B)) tətbiq etmişdir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən bir sıra digər yeni standartlar da qüvvəyə minmişdir, lakin onlar Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

Şirkətin bu standartları tərtib etmək üçün seçdiyi keçid üsullarına əsasən, ticari debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə zərərin ayrıca təqdim olunmasından başqa (bax: (B)) yeni standartların tələblərini əks etdirmək üçün maliyyə standartlarında müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir.

Bu standartların ilk dəfə tətbiq edilməsinin təsiri əsasən aşağıdakı bəndlərdə özünü göstərmişdir:

- Qoşulma haqqı üzrə gəlirin müəyyən müddət ərzində tanınması (bax: A(a));
- Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlərdə artımın tanınması (bax: B(ii)).

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər, davamı

A. MHBS 15 *Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlir*

MHBS 15 gəlirin tanınıb tanınmaması, nə qədər və nə vaxt tanınmasına dair kompleks əsası müəyyən edir. Bu BMUS 18 *Gəlir* standartını və əlaqədar şərhləri əvəz edir. MHBS 15-ə əsasən gəlir mal və ya xidmət üzərində nəzarət müştəriyə keçdikdə tanınır. Nəzarətin ötürülməsi anını – zaman anında və ya müəyyən müddət ərzində - müəyyən etmək mühakimə tələb edir.

Şirkət MHBS 15-i retrospektiv olaraq qəbul etmək barədə ilkin planını dəyişmiş və standartın ilkin tətbiqi üzrə təsirlərin ilkin tətbiq tarixində (1 yanvar 2018) baş verməsi şərtilə məcmu təsir üsulunu tətbiq etmişdir (praktiki güzəştlər olmadan). Müvafiq olaraq 2017-ci il üçün təqdim olunan məlumat təkrar təqdim edilməmişdir, yəni əvvəl BMUS 18-ə və əlaqədar şərhlərə əsasən hesabat verildiyi kimi göstərilmişdir. Əlavə olaraq MHBS 15-ə əsasən açıqlama tələbləri müqayisəli məlumata ümumi olaraq tətbiq edilməmişdir.

1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 15-ə keçidin vergilər çıxılmaqla bölüşdürülməmiş mənfəətə heç bir təsiri olmamışdır.

MHBS 15-in tətbiqinin Şirkətin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına, həmin tarixdə tamamlanmış il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatına və 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

(a) Elektrik şəbəkəsinə qoşulma haqları:

BMUS 18-ə əsasən elektrik şəbəkəsinə qoşulma üzrə gəlir müştərilər Şirkətin elektrik paylama şəbəkəsinə qoşularkən, yəni müştərinin mal/xidmətləri və ötürülən sahibkarlıqla bağlı riskləri və mülkiyyət hüququnu qəbul etdiyi anda tanınırdı. Gəlir həmin anda gəlir və xərclərin etibarlı qiymətləndirilməsi, ödənişin edilməsi ehtimalının olması və malla bağlı rəhbərliyin davamlı əlaqəsinin olmaması şərtilə tanınırdı. BMHS 15-ə əsasən quraşdırma/qoşulma müqaviləsi enerji təchizatı müqaviləsi ilə müşayiət edilməlidir. Odur ki, elektrik xətlərinə qoşulma haqqı müəyyən müddət ərzində, yəni elektrik təchizatı müddəti boyu, qoşulma üçün istifadə olunan elektik avadanlıqlarının ötürülməsinə görə gəlir isə konkret zaman anında tanınır.

Beləliklə, elektrik şəbəkəsinə qoşulmaq üzrə gələn gəlirlər BMUS 18 ilə müqayisədə BMHS 15 əsasında daha gec tanınır. Bu dəyişikliklərin təsiri müqavilənin qanuni tətbiq olunma müddətinin qısa olmasına görə əhəmiyyətli deyil.

MHBS 15 Şirkətin sair gəlir axınları baxımından uçot siyasətlərinə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir (bax: Qeyd 6).

Şirkətin gəlir tanınmasına dair uçot siyasətləri haqqında əlavə məlumat üçün Qeyd 6(d)-yə baxın.

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər, davamı

B. MHBS 9 *Maliyyə alətləri*

MHBS 9-da maliyyə aktivlərinin, maliyyə öhdəliklərinin və qeyri-maliyyə maddələrinin alınması və ya satışına dair bəzi müqavilələrin tanınması və ölçülməsinə dair tələblər irəli sürülür. Bu standart BMUS 39 *Maliyyə alətləri: Tanıma və Qiymətləndirmə* standartını əvəz edir.

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində Şirkət BMUS 1 *Maliyyə hesabatlarının təqdimatı standartına* maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsini mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında ayrıca bənd sətri kimi tanınmasını tələb edən düzəlişləri də qəbul etmişdir. Əvvəllər Şirkət debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərərini sair xərclərə aid edirdi. Daha sonra Şirkət BMUS 39-a əsasən tanınmış 20,860 min AZN məbləğində dəyərsizləşmə üzrə zərərin bərpasını 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında "sair gəlirlərdən" çıxarıb "debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə zərər" bəndində təsnif etdi.

Əlavə olaraq Şirkət MHBS 7 *Maliyyə alətləri: Açıqlamalar* standartına 2018-ci ilə dair açıqlamalara tətbiq edilən, lakin müqayisəli məlumata ümumən tətbiq edilməmiş düzəlişləri qəbul etdi.

MHBS 9-a keçidin bölüşdrülüməmiş mənfəətin açılış balansına təsiri aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır (keçid üsulunun təsviri üçün (iii)-yə baxın).

'000 AZN	**Qeyd**	**MHBS 9-un qəbul edilməsinin açılış balansına təsiri**
Yığılmış zərər		
MHBS 9-yə əsasın gözlənilən kredit zərərinin tanınması – 1 yanvar 2018-ci ildə təsiri	*(ii)*	12,353

(i) Maliyyə alətlərinin və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi

MHBS 9-da maliyyə aktivlərinin üç əsas təsnifat kateqoriyası mövcuddur: amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən, sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülən (SMGƏD) və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərdə ölçülən (MZƏD). MHBS 9-a əsasən maliyyə aktivlərinin təsnifatı əsasən maliyyə aktivlərinin idarə edildiyi biznes modelinə və onların müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti xüsusiyyətlərinə əsaslanır. MHBS 9 BMUS 39-un ödəniş müddətinədək saxlanılan, kredit və debitor borcları və satıla bilən aktivlər kateqoriyalarını aradan qaldırır.

MHBS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə dair BMUS 39-un mövcud tələblərini əsas etibarilə saxlayır.

MHBS 9-un tətbiqi Şirkətin maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı uçot siyasətlərinə əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

Şirkətin maliyyə alətlərini MHBS 9-a əsasən necə təsnif etdiyi və ölçdüyü və əlaqədar gəlir və zərər hesabları Qeyd 28(i)(ii)-də izah edilmişdir.

Aşağıdakı cədvəl və onu müşayiət edən qeydlər 1 yanvar 2018-ci il tarixinə Şirkətin hər maliyyə aktivi və maliyyə öhdəliyinin sinifləri üzrə BMUS 39-a əsasən ilkin ölçü kateqoriyalarını və MHBS 9-a əsasən yeni ölçü kateqoriyalarını izah edir:

MHBS 9-un tətbiqinin 1 yanvar 2018-ci il tarixində maliyyə aktivlərinin balans dəyərlərinə təsiri yalnız dəyərsizləşmə üzrə yeni tələblərə aiddir.

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər, davamı

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 9-a keçid zamanı maliyyə aktivlərinin BMUS 39-a əsaslanan balans dəyərləri ilə MHBS 9-a əsaslanan balans dəyərləri üzləşdirilmişdir.

’000 AZN	Qeyd	BMUS 39-a əsasən ilkin təsnifat	MHBS 9-a əsasən yeni təsnifat	BMUS 39-a əsasən ilkin balans dəyəri	MHBS 9-a əsasən yeni balans dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Ticari və sair debitor borcları	(d)	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	82,579	70,226
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	46,928	46,928
Cəmi maliyyə aktivləri				**129,507**	**117,154**

’000 AZN	BMUS 39-a əsasən ilkin təsnifat	MHBS 9-a əsasən yeni təsnifat	BMUS 39-a əsasən ilkin balans dəyəri	MHBS 9-a əsasən yeni balans dəyəri
Maliyyə öhdəlikləri				
Təminatlı bank kreditləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	254,928	254,928
Təminatsız bank öhdəlikləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	9,531	9,531
Dövlətdən alınan kreditlər	Sair maliyyə öhdəlikləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	49,822	49,822
Ticari kreditor borcları	Sair maliyyə öhdəlikləri	Sair maliyyə öhdəlikləri	125,024	125,024
Cəmi maliyyə öhdəlikləri			**439,305**	**439,305**

BMUS 39-a əsasən kredit və debitor borcları kimi təsnif edilən ticari və sair debitor borcları indi amortizasiya edilmiş dəyərdə təsnif edilir.

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər, davamı

1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 9-a keçidlə əlaqdər maliyyə aktivlərinin BMUS 39-a əsaslanan balans dəyərləri ilə MHBS 9-a əsaslanan balans dəyərləri arasındakı müqayisə aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

’000 AZN	31 dekabr 2017-ci il tarixinə BMUS 39-a əsasən balans dəyəri	Yeni qiymətləndirmə	1 yanvar 2018-ci il tarixinə MHBS 9-a əsasən balans dəyəri
Maliyyə aktivləri			
Amortizasiya edilmiş dəyər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri:			
Növbəti ilə keçirilmiş: *Kreditlər və debitor borcları*	46,928	-	-
Yeni qiymətləndirmə	-	-	-
Növbəti ilə keçirilmiş: *Amortizasiya edilmiş dəyər*	-	-	46,928
Ticari və sair debitor borcları:	-	-	
Növbəti ilə keçirilmiş: *Kreditlər və debitor borcları**	82,579	-	-
Yeni qiymətləndirmə	-	(12,353)	-
Növbəti ilə keçirilmiş: *Amortizasiya edilmiş dəyər*	-	-	70,226
Cəmi amortizasiya edilmiş dəyər	**129,507**	**(12,353)**	**117,154**

(ii) Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi

MHBS 9 BMUS 39-da olan “çəkilən zərər” modelini “gözlənilən kredit zərəri” (GKZ) modeli ilə əvəz edir. Yeni dəyərsizləşmə modeli, kapital alətlərinə investisiyalar xaric, amortizasiya dəyərində ölçülən maliyyə aktivlərinə, müqavilə aktivlərinə və SMGƏD-də ölçülən borc investisiyalarına tətbiq edilir. MHBS 9-a əsasən kredit üzrə zərərlər BMUS 39-da olduğundan daha tez tanınır (bax: Qeyd 28(k)(i)).

MHBS 9-un dəyərsizləşmə modeli çərçivəsində aktivlər üçün dəyərsizləşmə zərərlərinin ümumən artması və daha qeyri-sabit olması gözlənilir. Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 9-un dəyərsizləşmə tələblərinin tətbiqinin dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda artıma aşağıdakı şəkildə səbəb olacağını müəyyən etmişdir.

’000 AZN	
BMUS 39-a əsasən 31 dekabr 2017-ci il tarixində zərər üzrə ehtiyat	**43,416**
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ticari və sair debitor borclarında 1 yanvar 2018-ci il tarixində tanınmış/(bərpa olunmuş) əlavə dəyərsizləşmə	12,353
MHBS 9-a əsasən 1 yanvar 2018-ci il tarixində zərər üzrə ehtiyat	**55,769**

Şirkətin dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat məbləğini necə ölçdüyü haqqında əlavə məlumat Qeyd 24(b)(ii)-də təsvir edilmişdir.

5. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər, davamı

(iii) Keçid

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində uçot siyasətlərində dəyişikliklər, aşağıda təsvir edilənlər istisna olmaqla, retrospektiv qaydada tətbiq edilmişdir:

- Şirkət təsnifat və qiymətləndirmə (dəyərsizləşmə daxil olmaqla) baxımından əvvəlki dövrlər üzrə müqayisəli məlumatı təkrar təqdim etməmək hüququndan istifadə etmişdir
- İlkin tətbiq tarixində mövcud fakt və şəraitə əsasən maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modeli müəyyənləşdirilmişdir.

6. Gəlir

MHBS 15-in ilkin tətbiqinin Şirkətin müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirinə təsiri Qeyd 5-də təsvir edilmişdir. MHBS 15-in tətbiqinə dair seçilmiş keçid üsuluna əsasən yeni tələbləri əks etdirmək üçün müqayisəli məlumat təkrar təqdim edilməmişdir.

(a) Gəlir mənbələri

Şirkətin əsas gəlir mənbəyi satılan elektrik enerjisi və quraşdırma xidmətləridir (bax: Qeyd 6). Digər gəlir mənbələrinə digər tərəflərdən əvəzsiz əldə olunan aktivlər daxildir.

'000 AZN	**2018**	**2017**
Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlir*	1,204,115	1,175,759
Sair gəlir	906	1,071
Cəmi gəlir	**1,205,021**	**1,176,830**

* Bu məbləğin 4,377 min AZN-ni əvəzsiz əldə olunan aktivlərdən gələn gəlir təşkil edir.

Elektrik enerjisi satışından gələn gəlirlər elektrik ötürücü xətlərində müvafiq olaraq 88,476 min AZN və 28,705 min AZN məbləğində texniki və kommersiya zərərlərini özünə daxil etmir (2017: müvafiq olaraq 84,820 min AZN və 55,841 min AZN). Bu zərərlər müvafiq dövrlər üzrə qüvvədə olan elektrik enerjisinin satınalma tariflərinə əsasən müəyyən edilmişdir.

6. Gəlir, davamı

(b) Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlərin açılışı

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlərin əsas məhsullar və xidmət xətləri və gəlirin tanınması zamanına uyğun açılışı verilmişdir.

	2018	2017
31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə	**1,204,115**	**1,175,759**
'000 AZN		
Əsas məhsullar/xidmət xətləri		
Satılmış elektrik enerjisi	1,181,464	1,136,284
Elektrik xətlərinə qoşulma haqları	18,274	13,159
Digərlərindən əvəzsiz əldə olunan aktivlər	4,377	26,316
Gəlirin tanınma zamanı		
Müəyyən müddət ərzində ötürülən məhsullar və xidmətlər	1,192,436	1,136,284
Konkret zaman anında ötürülən məhsullar və xidmətlər	11,679	39,475

(c) Müqavilə üzrə qalıqlar

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə debitor borcları və müqavilə üzrə öhdəliklər haqqında məlumat təqdim edilmişdir.

'000 AZN	Qeyd	31 dekabr 2018	1 yanvar 2018
"Ticari və sair debitor borcları"na daxil olan debitor borcları	15	133,862	122,717
Müqavilə üzrə öhdəliklər	22	14,742	13,801

Müqavilə üzrə öhdəliklər başlıca olaraq gəliri müəyyən müddət ərzində tanınan elektrik enerjisi üçün müştərilərdən alınan avans məbləğlərindən ibarətdir.

Dövrün əvvəlində müqavilə üzrə öhdəlilərdə tanınmış 13,801 min AZN 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitər dövrdə gəlir kimi tanınmışdır.

MHBS 15 çərçivəsində 31 dekabr 2018-ci il tarixində ilkin gözlənilən müddəti bir il və daha az olan qalıq icra öhdəlikləri üzrə heç bir məlumat təqdim edilməmişdir.

(d) İcra öhdəlikləri və gəlir tanıma siyasəti

Gəlir müştəri ilə müqavilədə müəyyən edilən qiymətə əsasən ölçülür. Şirkət gəliri mal və ya xidmət üzrə nəzarəti müştəriyə ötürdükdə tanıyır.

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə icra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və zamanlaması, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri və əlaqəli gəlir tanıma siyasəti haqqında məlumat təqdim olunmuşdur.

6. Gəlir, davamı

Məhsul/xidmət növü	İcra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və zamanlaması, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri	MHBS 15-ə əsasən gəlirin tanınması (1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunur)	BMUS 18-ə əsasən gəlirin tanınması (1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunub)
Satılmış elektrik enerjisi	Elektrik enerjisi müştərilərin obyektinə çatdırıldıqda və qəbul edildikdə elektrik enerjisinə nəzarət onlara keçir. Hesab-fakturalar müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq təqdim edilir və adətən 30 gün ərzində ödənilməlidir. Satılmış elektrik enerjisinə görə heç bir endirim təqdim olunmur.	Gəlir Şirkətə ödənilməli olan məbləğdə tanınır. Elektrik enerjisi satışına görə gəlir sayğac göstəricisinə görə istehlak olunmuş elektrik əsasında tanınır və aylıq olaraq hesablanır. Qaçqın və məcburi köçkünlərə satılan elektrik enerjisi üzrə gəlir qeydiyyatda olan qaçqın və məcburi köçkünlərin sayına və onların hər biri üçün dövlətin müəyyən etdiyi standart limitə əsasən AR Qaçqın və Məcburi Köçkünlərlə İş üzrə Dövlət Komitəsindən daxil olan faktiki ödənişlər əsasında tanınır. Əməliyyat qiyməti dövr ərzində istehlak edilən elektrik enerjisi üçün müqavilə üzrə müəyyən edilən qiymətdir. Alınmış avanslar müqavilə öhdəliklərinə əlavə edilir.	Gəlir, sahibkarlıqla bağlı əhəmiyyətli risklərin və mülkiyyət hüququnun müştəriyə ötürüldüyünə, ödəniş ehtimalının olmasına, mallarla bağlı rəhbərliyin davamlı əlaqəsinin olmayacağına dair adətən icra edilmiş satış müqaviləsi qismində sübut olduqda və gəlir məbləği etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə tanınırdı. Gəlir, vergilər, endirimlər, topdan endirim çıxılmaqla, daxil olan və ya daxil olmalı məbləğin ədalətli dəyərində ölçülürdü. Elektrik enerjisi satışları üçün, elektrik enerjisi satışından daxil olan gəlir ƏDV çıxılmaqla daxil olan və ya daxil olmalı olan məbləğin ədalətli dəyərində ölçülürdü. Gəlir sayğac göstəricilərinə əsasən aylıq olaraq tanınırdı.
Elektrik şəbəkəsinə qoşulma	Şirkət müştəriləri elektrik şəbəkəsinə qoşmaq üçün quraşdırma işləri həyata keçirir. Ödəniş quraşdırmadan əvvəl edilir, quraşdırmadan/qoşulmadan sonra tərəflər təhvil-təslim aktı imzalayır və bundan sonra müştəri elektrik şəbəkəsinə qoşulur. Təhvil-təslim aktı imzalandıqdan sonra müştəri Şirkətlə elektrik enerjisi təchizatına dair müqavilə bağlamalıdır. Bəzi hallarda müştəri şirkətlə ayrıca quraşdırma/qoşulma müqaviləsi imzalamalı olsa	Qoşulma haqqı elektrik enerjisinin təchizat müddəti boyu tanınır, elektrik avadanlıqlarının ötürülməsində gəlir isə mal çatdırıldıqdan və müştəri tərəfindən onun obyektində təhvil alındıqdan sonra tanınır. Müqavilə üzrə müştəri məhsulu geri qaytara bilərsə, belə müqavilə üzrə gəlir tanınan toplam gəlir məbləğində əhəmiyyətli azalmanın baş verməyəcəyi ehtimalının yüksək olması şərtilə tanınır.	Gəlir, mal və xidmətlər müştərinin obyektinə çatdırıldıqda, yəni müştəri mal və xidmətləri təhvil aldıqda və sahibkarlıqla əlaqəli risklər və mülkiyyət hüquqlarının ötürüldüyü vaxtda tanınırdı. Gəlir müştəri Şirkətin paylama şəbəkəsinə qoşulduqda tanınırdı. Bu zaman gəlir və xərclər etibarlı şəkildə hesablana bilir, ödənişin edilməsi ehtimalı olur və rəhbərliyin malla davamlı əlaqəsi qalmırdı.

Məhsul/xidmət növü	İcra öhdəliklərinin yerinə yetirilmə xüsusiyyətləri və zamanlaması, o cümlədən əhəmiyyətli ödəniş şərtləri	MHBS 15-ə əsasən gəlirin tanınması (1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunur)	BMUS 18-ə əsasən gəlirin tanınması (1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunub)
	belə bu enerji təchizatına dair müqavilə ilə müşayiət edilməlidir. Çünki Şirkət və müştəri arasında bağlanan qoşulma müqaviləsi və davamlı xidmət müqaviləsi eyni tərəflər arasında və təxminən eyni və yaxın zamanda bağlanılır və bir icra öhdəliyini təşkil edir. Hər quraşdırma işi müştəri tam ödəniş etdikdən sonra başlayır və müddəti işin mürəkkəbliyindən asılıdır. Buna baxmayaraq adətən iş bir aydan çox çəkmir.		
Əvəzsiz əldə olunan aktivlər	Elektrik enerjisi alan müştərilər əsasən ötürücü qurğulardan ibarət olan aktivləri əvəzsiz olaraq Şirkətin mülkiyyətinə verməklə bağlı Şirkətlə müqavilə bağlaya bilər. Şirkət ötürüldüyü andan aktivlərə nəzarəti əldə etmiş olur. Bu aktivlər mahiyyət etibarilə Şirkətin müştəriləri elektrik şəbəkəsinə qoşması üçün nəzərdə tutulan məbləğin ayrılmaz hissəsidir. Əvəzsiz əldə olunan aktivlər ötürüldüyü günə ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilir.	Gəlir ötürülmə gününə olan ədalətli dəyərdə tanınır. Həmin günə qədər aktivlərin ötürüləcəyinə tam əminlik olmur.	BMHŞK 18-ə əsasən müştərilər davamlı elektrik enerjisi təchizatına görə ödəniş etməyənlərlə eyni qiyməti ödədiyi üçün aktivlərin ötürülməsi ayrıca müəyyən edilən xidmət sayılır və Şirkət aktivlərin ötürülməsini ayrıca müəyyən oluna biləcək xidmət kimi tanıyırdı. Şirkət, tərəflər arasında imzalanmış təhvil-təslim aktına əsasən ötürülən aktivlər üzrə sahibkarlıq Şirkətə keçdikdə, ötürmə tarixində aktivlərin ədalətli dəyərini gəlir kimi tanıyırdı.

7. Satış xərcləri

'000 AZN	**2018**	**2017**
Alınan elektrik enerjisi	903,161	896,697
Amortizasiya	93,326	77,236
Əmək haqqı və əlaqəli sosial xərclər	50,477	50,514
Təmir xərcləri	39,921	41,137
Sair	10,422	10,137
	1,097,307	**1,075,721**

8. Paylama xərcləri

'000 AZN	**2018**	**2017**
Əmək haqqı və maaşlar	32,228	31,554
Pul vəsaitlərinin toplanması haqları	7,666	6,601
Amortizasiya	1,092	999
Ofis təchizatı	1,162	791
İcarə	335	351
Rabitə	168	187
Peşəkar xidmətlər	42	39
Digər	599	305
	43,292	**40,827**

9. İnzibati xərclər

’000 AZN	2018	2017
Əmək haqqı və maaşlar	21,620	17,507
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	8,058	5,861
Vergi cərimələri	5,500	4,792
Köhnəlmə və amortizasiya	1,997	1,782
Təhlükəsizlik	1,499	1,556
Ofis təchizatı	1,531	1,254
Kommunal xidmətlər	1,949	1,215
Bank haqları	1,278	1,117
Rabitə	931	804
Ezamiyyət	831	433
Peşəkar xidmətlər	753	348
Sığorta	429	202
Nəqliyyat	209	112
Yanacaq	91	298
İcarə	15	36
Sair	4,385	2,649
	51,076	**39,966**

10. Sair gəlirlər və xərclər

Sair gəlirlər aşağıdakılardan ibarətdir:

’000 AZN	2018	2017*
Digər kreditor borclarının silinməsi (Qeyd 21)	24,157	29,331
Əvvəlki illərin bərpa olunmayan ƏDV aktivinin bərpası	24,254	-
Sair	99	39
	48,510	**29,370**

Sair xərclər aşağıdakılardan ibarətdir

'000 AZN	**2018**	**2017**
Bərpa olunmayan ƏDV aktivi üzrə dəyərsizləşmə zərəri	13,096	26,143
Sair	162	326
	13,258	**26,469**

* 2017-ci ildə tamamlanan ildə ticari debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə 20,860 min AZN məbləğində zərər sair xərclərdən çıxarılaraq ayrıca bənd sətri kimi təsnif edilmişdir (bax: Qeyd 5(B)).

11. Xalis maliyyə xərcləri

Xalis maliyyə gəliri və xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

'000 AZN	**2018**	**2017**
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri üzrə diskont dərəcəsinin açılması	(5,360)	(2,627)
Borc öhdəlikləri üzrə faiz xərci	(608)	(644)
Xarici valyuta mübadiləsindən xalis gəlir/(zərər)	(587)	3,117
Xalis maliyyə xərcləri	**(6,555)**	**(154)**

12. Mənfəət vergisi xərci

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən Şirkətdən tutulan mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil edir.

'000 AZN	**2018**	**2017**
Cari ilin vergi xərci	-	13,898
Təxirə salınmış vergi xərci	17,350	12,075
Cəmi mənfəət vergisi xərci	**17,350**	**25,973**

(a) Effektiv vergi dərəcələrinin üzləşdirilməsi:

	2018		2017	
	'000 AZN	**%**	**'000 AZN**	**%**
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	**30,269**		**43,923**	
Cari vergi dərəcəsi ilə Şirkətin vergisi	(6,054)	(20.00)	(8,785)	(20.00)
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(12,760)	(42.16)	(16,193)	(36.87)
Əvvəl tanınmamış vergi zərərlərinin vergi təsirinin tanınması	1,464	4.84	7,480	17.03
Əvvəlki illərdə artıq ödənilmiş	-	0.00	(8,475)	(19.30)
	(17,350)	**(57.32)**	**(25,973)**	**(58,13)**

(b) Tanınan təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri

	Aktivlər	Öhdəliklər	Xalis	Aktivlər	Öhdəliklər	Xalis
'000 AZN	**2018**			**2017**		
Əmlak, qurğu və avadanlıqlar	1,811	-	1,811	-	(22,997)	(22,997)
Qeyri-maddi aktivlər	364	-	364	225	-	225
Mal-material ehtiyatları	1,146	-	1,146	1,146	-	1,146
Debitor borcları	-	(6,737)	(6,737)	-	(6,397)	(6,397)
Digər aktivlər	-	-	-	-	-	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	437	-	437	455	-	455
ƏDV və digər vergi borcları	1,127	-	1,127	18	-	18
Kreditlər və borc öhdəlikləri	981	(10,264)	(9,283)	-	(8,104)	(8,104)
Kreditor borcları	-	(11,579)	(11,579)		(6,785)	(6,785)
Alınmış avanslar	-	-	-	-	-	-
Xalis vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	**5,866**	**(28,580)**	**(22,714)**	**1,844**	**(44,283)**	**(42,439)**

(c) Təxirə salınmış vergi qalıqlarının hərəkəti

’000 AZN	1 yanvar 2018	Mənfəət və ya zərərdə tanınmış	Birbaşa kapitalda tanınmış	31 dekabr 2018
Əmlak, qurğu və avadanlıqlar	(22,997)	(14,427)	39,235	1,811
Qeyri-maddi aktivlər	225	139	-	364
Mal-material ehtiyatları	1,146	-	-	1,146
Ticari və sair debitor borcları	(6,397)	(340)	-	(6,737)
Sair aktivlər	-	-	-	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	455	(18)	-	437
ƏDV və digər vergi borcları	18	1,109	-	1,127
Kreditlər və borc öhdəlikləri	(8,104)	981	(2,160)	(9,283)
Ticari və sair kreditor borcları	(6,785)	(4,794)	-	(11,579)
Alınmış avanslar	-	-	-	-
	(42,439)	**(17,350)**	**37,075**	**(22,714)**

’000 AZN	1 yanvar 2017	Mənfəət və ya zərərdə tanınmış	Birbaşa kapitalda tanınmış	31 dekabr 2017
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	(16,173)	(6,824)	-	(22,997)
Qeyri-maddi aktivlər	132	93	-	225
Mal-material ehtiyatları	1,085	61	-	1,146
Ticari və sair debitor borcları	(6,524)	(294)	421	(6,397)
Sair aktivlər	(40)	40	-	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat	388	67	-	455
ƏDV və digər vergi borcları	97	(79)	-	18
Kreditlər və borc öhdəlikləri	-	457	(8,561)	(8,104)
Ticari və sair kreditor borcları	(1,793)	(4,992)	-	(6,785)
Alınmış avanslar	604	(604)	-	-
	(22,224)	**(12,075)**	**(8,140)**	**(42,439)**

(d) Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri

Aşağıdakı bəndlərlə bağlı təxirə salınmış vergi aktivləri tanınmamışdır:

’000 AZN	31.12.2018	31.12.2017
Vergi zərərləri	23,260	24,724

13. Əmlak, qurğu və avadanlıq

’000 AZN	Torpaq və binalar	Ötürücü şəbəkələr	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikili	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	222,076	717,694	737,401	25,956	37,769	1,740,896
Əlavələr	22,756	83,728	82,106	3,119	293,041	484,750
Silinmələr	(61)	(294)	(386)	(207)	(995)	(1,943)
Transferlər	24	1,140	25,127	578	(26,869)	-
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	**244,795**	**802,268**	**844,248**	**29,446**	**302,946**	**2,223,703**
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	244,795	802,268	844,248	29,446	302,946	2,223,703
Əlavələr	21,116	130,975	199,820	2,925	33,019	387,855
Ümumi nəzarətdə olan əməliyyat vasitəsilə satınalmalar	153	142	11,315	288	-	11,898
Silinmələr	(16)	(250)	(227)	(1)	-	(494)
Transferlər	30,041	170,976	94,057	767	(295,841)	-
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	**296,089**	**1,104,111**	**1,149,213**	**33,425**	**40,124**	**2,622,963**

13. Əmlak, qurğu və avadanlıq, davamı

’000 AZN	Torpaq və binalar	Ötürücü şəbəkələr	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikili	Cəmi
Amortizasiya						
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	(34,322)	(191,039)	(157,737)	(8,689)	-	(391,787)
İl üzrə amortizasiya	(6,752)	(35,214)	(34,190)	(2,956)	-	(79,112)
Silinmələr	25	217	183	198	-	623
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	**(41,049)**	**(226,036)**	**(191,744)**	**(11,447)**	**-**	**(470,276)**
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	(41,049)	(226,036)	(191,744)	(11,447)	-	(470,276)
İl üzrə amortizasiya	(6,957)	(32,918)	(53,407)	(2,412)		(95,694)
Silinmələr	16	171	174	2		363
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	**(47,990)**	**(258,783)**	**(244,977)**	**(13,857)**		**(565,607)**
Balans dəyərləri						
31 dekabr 2016-cı il tarixinə	**187,754**	**526,655**	**579,664**	**17,267**	**37,769**	**1,349,109**
31 dekabr 2017-ci il tarixinə	**203,746**	**576,232**	**652,504**	**17,999**	**302,946**	**1,753,427**
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	**248,099**	**845,328**	**904,236**	**19,568**	**40,124**	**2,057,356**

93,326 min AZN məbləğində amortizasiya xərcləri satılmış malların maya dəyərinə aid edilmişdir (2017: 77,236 min AZN). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 100,574 min AZN (2017: 87,595 min AZN) məbləğində tam amortizasiya olunmuş aktivlər torpaq, tikili və avadanlıqlara aid edilmişdir.

13. Əmlak, qurğu və avadanlıq, davamı

(a) Tikintisi başa çatdırılmamış əmlak, qurğu və avadanlıq

Şirkət yeni transformasiya qovşaqlarının tikintisinə başlamışdır; hesabat tarixinədək 7,226 min AZN xərc çəkilmişdir (2017: 288,116 min AZN). Qalan qalıq tikintidə istifadə ediləcək materiallardan ibarətdir.

14. Mal-material ehtiyatları

’000 AZN	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Elektrik materialları	43,956	22,831
Ehtiyat hissələr	2,826	7,165
Sair	5,096	3,616
Köhnəlmiş mal-material üzrə ehtiyat	(5,729)	(5,729)
	46,149	**27,883**

2018-ci ildə satışın maya dəyəri kimi tanınmış elektrik materialları, ehtiyat hissələr və digər mal-materialın qiyməti 34,247 min AZN (2017: 34,495 min AZN) təşkil etmişdir. 2018-ci ildə Şirkət köhnəlmiş mal-material üzrə əlavə ehtiyat tanımamışdır (2017: 303 min AZN məbləğində əlavə ehtiyat).

15. Ticari və sair debitor borcları

’000 AZN	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Ticari debitor borcları	133,862	122,717
Sair debitor borcları	11,172	3,278
	145,034	**125,995**
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(67,543)	(43,416)
Kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına əlavə edilmiş debitor borcları	**77,491**	**82,579**

Şirkətin maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı faiz dərəcəsi riskinə məruz qalması və həssaslıq təhlili 24-cü qeyddə açıqlanmışdır.

16. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

’000 AZN	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
AZN-də olan bank qalıqları	19,075	46,140
Digər valyutalarda olan bank qalıqları	97	786
Nağd pul	-	2
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	**19,172**	**46,928**

31 dekabr 2018-ci il tarixinə banklarda cari hesablara səkkiz yerli bankda yerləşdirilmiş 19,172 min AZN (2017: 46,926 min AZN) məbləğində cari hesablar daxildir.

Şirkətin maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı faiz dərəcəsi riskinə məruz qalması və həssaslıq təhlili 24-cü qeyddə açıqlanır.

17. Sair aktivlər

’000 AZN	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Vergi orqanlarına avanslar	-	57,103
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti	328	1,895
Sair avanslar	9,787	3,097
Cəmi sair aktivlər	**10,115**	**62,095**

18. Kapital və ehtiyatlar

(a) Nizamnamə kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Əks müddəa qeyd olunmadıqda, səhmlərin sayı	2018	2017
1 yanvar tarixində buraxılmış	730,316,766	311,766,766
Əlavə ödənilmiş kapitaldan köçürülmüş	5,000,000	405,346,500
Hökumətdən daxil olan vəsait	104,035,905	-
Əvvəlki ilin vergi öhdəliklərindən nizamnamə kapitalına köçürülmüş	-	13,203,500
31 dekabr tarixində buraxılmış, tam ödənilmiş	839,352,671	730,316,766
İcazə verilmiş səhmlər – nominal dəyər (‘000 AZN)	1,678,705	1,460,634

18. Kapital və ehtiyatlar, davamı

Bütün adi səhmlər Şirkətin qalıq aktivləri ilə münasibətdə eyni səviyyədədir .

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə buraxılmış və ödənilmiş nizamnamə kapitalı müvafiq olaraq 839,352,671 və 730,316,766 adi səhmdən ibarətdir. Hər bir səhmin nominal dəyəri 2 AZN təşkil edir. Şirkətin nizamnamə kapitalı Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən əlavə ödənilmiş kapitaldan 10,000 min AZN məbləğində köçürmə və ümumi nəzarətdə əməliyyat nəticəsində 208,071 min AZN məbləğdə Külək Parkının alınması vasitəsilə artırılmışdır (bax: Qeyd 23).

Əlavə ödənilmiş kapitala əsasən Hökumətdən alınmış, lakin müvafiq hesabat tarixinə nizamnamə kapitalı kimi qeydiyyata alınmamış 65,470 min AZN (2017: 124,318 min AZN) məbləğində pul vəsaitləri və dövlətdən 8,640 min AZN məbləğində alınmış faizsiz kreditin ədalətli dəyərinə düzəliş daxildir.

Əlavə ödənilmiş kapital qoyuluşlarında hərəkət aşağıdakı kimidir:

'000 AZN	**Əlavə ödənilmiş kapital**
31 dekabr 2016	**958,367**
Nizamnamə kapitalına köçürmə	(810,693)
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2607 saylı 13 yanvar 2017-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	14,500
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 242s saylı 7 aprel 2017-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	5,100
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2802s saylı 5 aprel 2017-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	34,232
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 125s saylı 8 may 2015-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	10,000
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3247 saylı 22 sentyabr 2017-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	1,486
"Elektrik Enerjisinin Paylanmasının İnkişafına dair İnvestisiya Proqramı" üzrə ƏDV və digər xərclərin əvəzinin ödənilməsi üçün Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	59,000
Maliyyə Nazirliyindən alınmış kreditlərin ədalətli dəyərinə düzəliş, vergilər çıxılmaqla	34,243
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 194s saylı 1 aprel 2016-cı il tarixli Qərarı əsasında 2016-cı ildə səhmdardan alınmış digər debitor borcları kimi tanınmış və 2017-ci ildə pul vəsaitləri kimi əldə edilmiş 2,103 min AZN məbləğində ödənişin təxirə salınmış vergi təsiri	421
31 dekabr 2017	**306,656**

18. Kapital və ehtiyatlar, davamı

’000 AZN	Əlavə ödənilmiş kapital
31 dekabr 2017	**306,656**
Nizamnamə kapitalına köçürmə	(10,000)
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3593 saylı 22 yanvar 2018-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	14,456
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 140 saylı 24 may 2018-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	3,320
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 169 saylı 6 iyul 2018-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	10,000
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 373 saylı 31 iyul 2018-ci il tarixli Qərarı əsasında Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	7,695
Elektrik Enerjisinin Paylanmasının İnkişafına dair İnvestisiya Proqramı” üzrə ƏDV və digər xərclərin əvəzinin ödənilməsi üçün Hökumətdən alınmış pul vəsaitləri	40,000
Maliyyə Nazirliyindən alınmış kreditlərin ədalətli dəyərinə düzəliş, vergilər çıxılmaqla	8,640
Transfer olunmuş aktivlərin ilkin və ədalətli dəyərinin fərqi, vergilər çıxılmaqla	(156,939)
31 dekabr 2018	**223,827**

19. Ticari və sair kreditor borcları

’000 AZN	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
“AzərEnerji” ASC-nə alınmış elektrik enerjisi üçün ödəniləcək məbləğlər	10,802	11,620
Sair kreditor borcları	16,994	79,722
	27,796	**91,342**
Yerinə yetirilmiş tikinti işləri üçün subpodratçılara ödəniləcək məbləğlər	75	28,148
Alınmış mal-material ehtiyatları üçün ödəniləcək məbləğlər	837	4,958
Əmlak və avadanlıqlar üçün ödəniləcək məbləğlər	5,642	576
	34,350	**125,024**

2018 və 2017-ci il ərzində Şirkət 1 noyabr 2006-cı il tarixinə, yəni Şirkət keçmiş enerji paylayıcı şirkətin nəzarəti altında olduğu tarixə qədər satılmış elektrik enerjisi abunəçilərindən haqları toplamağa davam etmişdir. Keçmiş enerji paylayıcı şirkətin adından toplanmış elektrik enerjisi haqları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 948 min AZN məbləğində digər ticarət kreditor borclarında təqdim olunur (2017: 24,628 min AZN).

18. Ticari və sair kreditor borcları, davamı

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə əsasən, kreditor borcları üzrə iddianın qüvvədə olma müddəti borcun tanınması tarixindən etibarən 10 ildir. Şirkət əvvəlki elektrik enerjisi paylayıcısı şirkətinə 2018-ci ildə qüvvədən düşmüş 24,157 min AZN məbləğində (2017: 22,153 min AZN) kreditor borclarını digər gəlirlər kimi tanımışdır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 825s saylı 14 dekabr 2017-ci il tarixli qərarına əsasən, elektrik enerjisinin alışı üzrə Şirkətin 107,700 min AZN məbləğində kreditor borcları debitor borcları ilə əvəzləşdirilmişdir. Bu məbləğin 66,748 min AZN-i digər hökumət təşkilatlarından debitor borcları ilə, 40,952 min AZN-i isə hökumətdən uzunmüddətli kreditlə əvəzləşdirilmişdir.

Şirkətin kreditor borcları ilə bağlı valyuta və likvidlik risklərinə məruz qalması Qeyd 24-da açıqlanır.

20. Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin 2,184 min AZN (2017: 2,279 min AZN) məbləğində işçilərin iş zamanı səhhətlərinə dəymiş zərərin əvəzini ödəmək, eləcə də işçi işdə vəfat edərsə, ailə üzvlərinə təzminat ödəmək öhdəliyi olmuşdur. Təqdim edilən təzminat zərərçəkən işçilərə ödənilən əmək haqlarına bağlıdır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət 12.22% (2017: 12.29%) nominal risksiz dərəcə ilə əmək qabiliyyətinin itirilməsi üzrə işçilərə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Xəsarət almış işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə, Şirkət kişilər və qadınlar üçün müvafiq olaraq 73 və 78 yaş (2017: 73 və 78) gözlənilən ömür müddətindən istifadə etmişdir. Orta əmək haqlarının artmasını uyğunlaşdırmaq üçün inflyasiya dərəcələri tətbiq olunmuşdur.

21. Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu qeyddə Şirkətin amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülən faizli kreditləri və borc öhdəliklərinin müqavilə şərtləri barədə məlumat təqdim olunur. Şirkətin xarici valyuta və likvidlik risklərinə məruz qalması Qeyd 24-də açıqlanır.

'000 AZN	**2018**	**2017**
Uzunmüddətli öhdəliklər		
Təminatsız bank krediti	808	1,042
Əlaqəli tərəfdən təminatsız bank krediti	-	810
Dövlət krediti	77,347	49,480
Xarici kredit müəssisələrindən götürülmüş borc vəsaitləri	412,163	254,290
	490,318	**305,622**

21. Kreditor və borc öhdəlikləri, davamı

’000 AZN	2018	2017
Cari öhdəliklər		
Təminatsız bank kreditlərinin cari qismi	2,370	3,755
Əlaqəli tərəfdən təminatsız bank krediti	1,483	3,924
Dövlət krediti	62,987	342
Xarici kredit müəssisələrindən götürülmüş borc vəsaitləri	1,722	638
	68,562	**8,659**

(a) Borcun ödənilməsi müddəti və cədvəli

				31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
’000 AZN	**Valyuta**	**Nominal faiz dərəcəsi**	**Ödəniş ili**	**Nominal dəyəri**	**Balans dəyəri**	**Nominal dəyəri**	**Balans dəyəri**
Təminatsız bank krediti	AZN	8%	2020	3,178	3,178	4,797	4,797
Əlaqəli tərəfdən təminatsız bank krediti	AZN	7.5%	2019	1,483	1,483	4,734	4,734
Dövlət krediti	AZN	0.0%-0.5%	2018-2027	185,952	140,334	90,343	49,822
ADB	USD	0.5%+ 6mLIBOR	2041	413,884	413,885	254,928	254,928
Cəmi kreditlər və borc öhdəlikləri				**604,497**	**558,880**	**354,802**	**314,281**

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət ödənilməmiş məbləği 4,661 min AZN (2017: 9,531 min AZN) olan, AZN-də ifadə olunmuş, yerli bankdan götürülmüş, müqavilə üzrə ödəniş tarixi 12 fevral 2019-cu il və 17 aprel 2020-ci il (2017: 12 fevral 2018-ci il və 13 fevral 2019-cu il), illik faiz dərəcəsi 7.5%- 8% (2017: 7.5%- 8%) olan iki (2017: iki) təminatsız bank kreditinə malik olmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən AZN valyutasında 108,519 min AZN məbləğində (2017: 49,822 min AZN), 0.0%-0.5% faiz dərəcəsi ilə iki (2017: bir) aşağı faizli kredit götürmüşdür. Bu kreditin müqavilə üzrə ödəniş tarixi 31 dekabr 2018-ci il və 30 mart 2027-ci ildir (2017: 30 mart 2027-ci il). Kredit müqaviləsi tarixinə Şirkət 2017-ci ildə vergilər çıxılmaqla, 42,804 min AZN məbləğində ədalətli dəyərə düzəlişi səhmdarın birbaşa kapitala qoyuluşu kimi tanımışdır. Ədalətli dəyər ölkənin AZN valyuta riski üzrə uyğunlaşdırılmış ABŞ dolları risksiz dərəcəsi əsasında, vergidən əvvəlki 7.42% bazar faizi vasitəsilə hesablanmışdır.

14 dekabr 2018-ci ildə Maliyyə Nazirliyi ilə 40,952 AZN məbləğində daha bir kredit müqaviləsi imzalanmışdır və bu müqavilə Şirkətin 2017-ci ildəki kredit borcunun ödənilməsi üçün dövlətə ödənilməli məbləği təşkil etmişdir (bax: Qeyd 19). Kreditin müqavilə üzrə müddəti 15 dekabr 2027-ci ildə sona çatır və faiz dərəcəsi 0%-dir. Kredit müqaviləsi tarixinə Şirkət 2018-ci ildə vergilər çıxılmaqla, 8,640 min AZN məbləğində ədalətli dəyərə düzəlişi səhmdarın birbaşa kapitala qoyuluşu kimi tanımışdır. Ədalətli dəyər ölkənin AZN valyuta riski üzrə uyğunlaşdırılmış ABŞ dolları risksiz dərəcəsi əsasında, vergidən əvvəlki 6,62% bazar faizi əsasında hesablanmışdır.

21. Kreditor və borc öhdəlikləri, davamı

Asiya İnkişaf Bankından götürülmüş uzunmüddətli kredit

22 iyul 2016-cı il tarixində Şirkət "*Elektrik Enerjisinin Paylanmasının İnkişafına dair İnvestisiya Proqramı*" üçün Asiya İnkişaf Bankı ("ADB") ilə 0.5% dərəcə + 6m LIBOR dərəcəsi ilə, 250,000 USD limitində, ödəniş tarixi 15 may 2041-ci il olan kredit müqaviləsi imzalamışdır. Azərbaycan Respublikasının Hökuməti bu kredit müqaviləsi üçün Zəmanətçi tərəf qismində çıxış etmişdir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət kredit limitindən 92,875 min ABŞ dolları (149,574 min ABŞ dolları) – 157,885 AZN (2017: 254,290 min AZN) əldə etmişdir.

(b) Kredit müqavilələri

ADB ilə imzalanmış kredit müqaviləsinin şərtlərinə əsasən, Şirkət müəyyən borc öhdəliklərinə əməl etməlidir. Şirkət öhdəliklərə əməl etmədikdə, bank öz seçiminə əsasən, Şirkətə və Zəmanətçiyə bildiriş təqdim etməklə, kredit üzrə bütün əsas məbləğlərin və hesablanmış faizlərin (kredit müqaviləsi əsasında hesablanmış və ya ödənilməli olan digər məbləğlərlə birlikdə) dərhal ödənilməsini tələb edə bilər.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət ADB ilə imzalanmış kredit müqaviləsi üzrə aşağıdakı borc öhdəliklərinə əməl etmişdir:

- Kredit müqaviləsində təsbit edildiyi kimi, Şirkətin cari maliyyə ili üzrə borcu həmin dövr üzrə onun MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən kapitalının üç mislindən çox deyil (2018 və 2017-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 0.3 və 0.2-dir);
- Şirkət MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən, öz cari əmsalının 31 dekabr 2018-ci il tarixində bitmiş maliyyə ili üzrə minimum 1.00 olmasını təmin etməlidir (2018 və 2017-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 1.13 və 1.37-dir).
- Şirkətin cari maliyyə ili üzrə sərbəst pul axınları həmin dövr üzrə onun MHBS-ə uyğun hazırlanaraq auditi aparılmış illik maliyyə hesabatlarına əsasən bütün borcları üzrə borc xidməti tələblərinin minimum 1.2 mislinə bərabər olmalıdır (2018 və 2017-ci il üzrə faktiki nəticələr müvafiq olaraq 5.51 və 10.75 mislidir).

21. Kreditor və borc öhdəlikləri, davamı

(c) Öhdəliklərdə dəyişikliklərin maliyyə fəaliyyətlərindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirilməsi

		Öhdəliklər
'000 AZN	**Qeyd**	**Sair kreditlər və borc öhdəlikləri**
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq		314,281
Maliyyələşdirmə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklər		
Nizamnamə kapitalının buraxılması üzrə daxilolmalar		212,885
Borcların ödənilməsi		(4,881)
Maliyyələşdirmə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində cəmi dəyişiklik		208,004
Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliyin təsiri		**(13)**
Ədalətli dəyərdə dəyişikliklər		
Sair dəyişikliklər		
Öhdəliklə bağlı dəyişikliklər		
Kapitallaşdırılmış borc vəsaitləri		9,686
Faiz xərcləri		5,968
Ödənilmiş faiz		(9,198)
Dövlətə verilmiş uzunmüddətli kredit kimi təsnif edilmiş kreditor borcu		30,152
Öhdəliklə bağlı cəmi sair dəyişikliklər		36,608
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		**558,880**

22. Alınmış avanslar

Alınmış avanslar müştərilərdən alınmış avans ödənişlərindən ibarətdir. 2018 və 2017-ci illərdə Şirkət fiziki şəxslərdən və fərdi sahibkarlardan ibarət olan müəyyən regional müştərilərdən xidmət haqları toplamışdır. Bu haqlar qismən 10 aprel 2015-ci il tarixindən əvvəl, yəni bu regional abunəçilərə elektrik enerjisinin paylanması və ötürülməsi regional elektrik şəbəkələri tərəfindən həyata keçirildiyi dövrdə, satılmış elektrik enerjisi üzrə hesablaşmalara aiddir. 2018 və 2017-ci illərdə bu regional abunəçilərin Şirkətin göstərdiyi xidmətlərin dəyərindən artıq məbləğdə etdiyi AZN 28,947 min məbləğində ödənişlər 31 dekabr 2018-ci il tarixinə alınmış avanslar balansına daxil edilir (31 dekabr 2017: 24,527 min AZN).

23. Ümumi nəzarətdə olan əməliyyat

Ümumi nəzarət altında əməliyyat nəticəsində müəyyən edilə bilən alınan aktivlər və götürülən öhdəliklər

A) Əmlak, qurğu və avadanlığın balansa köçürülməsi

Prezidentin 22 dekabr 2017-ci il tarixli Qərarına əsasən Alternativ və Bərpa olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyindən (ABEMDA) və "Aqrarkredit" QSC təşkilatından 208,071 min AZN dəyərində əmlak, qurğu və avadanlıq Azərişıq ASC-yə ötürülməli idi. Tərəflərin imzaladığı təhvil-təslim aktına əsasən "Aqrarkredit" QSC və ABEMDA-da ötürmə müvafiq olaraq 26 yanvar 2018 və 9 fevral 2018-ci il tarixlərində tamamlanmışdır. Ötürülmüş aktivlərin dəyəri Nazirlər Kabinetinin 1 iyul 2018-ci il tarixli qərarına əsasən Nizamnamə kapitalında qeydə alınmışdır (bax: Qeyd 18(a)).

Balansa köçürülən əmlak, qurğu və avadanlıqların ədalətli dəyəri köçürüldüyü tarixdə 11,898 AZN məbləğində müəyyən edilmişdir. İlkin dəyərlə ədalətli dəyər arasındakı fərq ödənilmiş əlavə kapitaldan tutulma kimi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanınmışdır.

'000 AZN	**Qeyd**	**2018**	**2017**
Balansa köçürülmüş əmlak, qurğu və avadanlıq		208,071	-
Köçürülmüş əmlak, qurğu və avadanlığın ədalətli dəyəri		(11,898)	-
Əlavə ödənilmiş kapitaldan tutulma kimi tanınan cəmi məbləğ		**196,173**	**-**
Vergi çıxılmaqla əlavə ödənilmiş kapitaldan tutulma kimi tanınan cəmi məbləğ		**(156,939)**	**-**

B) Vergi öhdəliyinin ötürülməsi

Vergi öhdəliyi qalıqları 2015-ci ildə Şirkətin balansına keçirilən Azərenerji ASC-nin regional törəmə müəssisələrinə aiddir və ümumi nəzarət altında əməliyyat kimi tanınmışdır. Alınmış təsərrüfatların 174,451 min AZN məbləğində vergi öhdəliyi qalıqlarının tanınması mübahisə doğurmuş və hər hesabat tarixində şərti öhdəlik kimi tanınmışdır. 19 noyabr 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti №745 saylı qərar qəbul etmişdir. Bu qərarda bildirilir ki, AzərEnerji ASC-dən Azərişıq ASC-ə ötürülən regional enerji paylama şəbəkələrinin 1 aprel 2015-ci il tarixinə olan vergi öhdəliklərinin qalıqlarının uzadılmış ödəniş müddəti 31 dekabr 2020-ci il tarixindən 15 noyabr 2018-ci il tarixinə dəyişdirilir. Beləliklə, 84,580 min AZN məbləğində vergi qalıqları 15 noyabr 2018-ci il tarixinə Şirkətin vergi qurumlarına olan artıqödəmə balansından ödənilməlidir. Qalan vergi öhdəliyi qalığı (faiz məbləği) silinməlidir.

Aşağıdakı cədvəldə balansa köçürüldüyü tarixdə əldə edilmiş aktiv və öhdəliklərin tanınan məbləğləri göstərilir:

'000 AZN	**Qeyd**	**2018**	**2017**
Mal-material ehtiyatları		-	18
ƏDV və sair vergi öhdəlikləri		(84,580)	
Cəmi müəyyən edilə bilən ötürülmüş xalis aktivlər		**(85,580)**	**18**

23. Ümumi nəzarətdə olan əməliyyatlar, davamı

Əməliyyatın nəticəsi birbaşa olaraq kapitalda ümumi nəzarət altında olan əməliyyatın daxilində sahibkarın ayırdığı vəsait kimi tanınmışdır.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Əldə olunan material aktivlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsində istifadə olunan qiymətləndirmə texnikaları aşağıdakılardır:

	Qiymətləndirmə texnikası
Əmlak, qurğu və avadanlıq	İqtisadi köhnəlmə sınağını həyata keçirmək üçün gəlir yanaşmasına əsasən pul vəsaitlərinin diskontlaşdırılması (PVD) üsulundan istifadə edilmişdir. PVD üsulu əməliyyat və texniki qulluğu nəzərə almaqla dövlət elektrik şəbəkəsinə elektrik enerjisinin satışından qazanılan gəliri, dövriyyədə olan kapitalda dəyişiklikləri və müvafiq vergiləri nəzərə alır. İqtisadi köhnəlmədən sonra aktivin ədalətli dəyəri 11.9 milyon AZN dəyərində müəyyən edilmişdir.

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi

(a) Uçot təsnifatları və ədalətli dəyərlər

Digər maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri hesabat tarixinə bazarın faiz dərəcəsinə diskontlaşdırılmış gələcək pul vəsaiti axınlarının cari dəyərində hesablanır.

(b) Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Şirkət maliyyə alətlərindən istifadəyə görə aşağıdakı risklərlə üzləşir:

- kredit riski (bax: 24(b)(ii));
- likvidlik riski (bax: 24(b)(iii));
- bazar riski (bax 24(b)(iv));

Bu qeyddə şirkətin yuxarıda sadalanan risklərin hər birinə məruz qalması, onların necə ölçülməsi və idarə olunması haqda şirkətin hədəfləri, siyasəti və prosesləri, o cümlədən kapitalın idarə olunması barədə məlumat verilir. Əlavə kəmiyyət açıqlamaları bu maliyyə hesabatında öz əksini tapır.

(i) Risklərin idarə edilməsinin əsasları

Rəhbərlik Şirkətin risklərin idarə edilməsi sisteminin təşkilinə və ona nəzarətə görə ümumi məsuliyyət daşıyır.

Şirkətin risklərin idarə edilməsi siyasətləri risklərin müəyyən olunması, analiz olunması, müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin qurulması üçün yaradılmışdır.

Risklərin idarə edilməsi siyasəti və sistemləri bazar şəraitindəki və Şirkətin fəaliyyətindəki dəyişikliyi əks etdirmək üçün müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Şirkət təlimlər, idarəetmə standartları və prosedurları vasitəsi ilə təlimatlı və konstruktiv nəzarət mühiti yaradır ki, bu da bütün işçilərin öz vəzifə və öhdəliklərini başa düşməsinə şərait yaradır.

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi, davamı

(ii) Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə tərəf müqabili müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə Şirkətin maliyyə zərərinə uğrayacağı riskidir və əsasən müştərilərin Şirkətə olan borclarından yaranır. Hesabat tarixinə maksimum kredit riski hər bir maliyyə aktivinin balans dəyəridir.

Maliyyə aktivlərinin balans dəyərləri maksimal kredit riskini əks etdirir.

Debitor borclar

Şirkətin kredit riskinə məruz qalması başlıca olaraq hər müştərinin fərdi xüsusiyyətləri ilə şərtlənir. Lakin rəhbərlik müştəri bazasının kredit riskinə təsir göstərə biləcək amilləri də nəzərə alır

1 yanvar və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə kredit üzrə gözlənilən zərərin qiymətləndirilməsi

Şirkət zərər riskini müəyyən edə bilən məlumata əsaslanaraq və kredit sahəsində təcrübəsindən çıxış edərək hər riski kredit riski dərəcəsinə uyğun təsnif edir. Kredit riski dərəcələri defolt riskinin göstəriciləri olan keyfiyyət və kəmiyyət amillərindən istifadə etməklə müəyyən edilir.

Riskə məruz qalmalar və GKZ dərəcəsi son iki il ərzində faktiki kredit zərərləri təcrübəsinə əsasən hesablanır.

Şirkət çoxlu sayda kiçik balanslardan təşkil olunmuş əhali və qeyri-əhali müştərilərlə olan debitor borclarının GKZ-ni ölçmək üçün ehtiyat matrisindən istifadə edir. Zərər dərəcəsi borcun gecikmədən silinməyə doğru ardıcıl mərhələlərdən keçmə ehtimalına əsaslanan "gecikmə dərəcəsi" üsuluna ("roll rate") əsasən hesablanır. Gecikmə dərəcəsi müxtəlif kredit riski xüsusiyyətlərinə malik əhali və qeyri-əhali seqmentləri üzrə riskə məruz qalmalar üçün ayrı-ayrı hesablanır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə əhali və qeyri-əhali müştərilərinin ticari debitor borcları üzrə kredit riskinə məruz qalma və GKZ haqqında məlumat təqdim olunmuşdur.

31 dekabr 2018 **'000 AZN**	**Hesablanmış orta zərər dərəcəsi**	**Ümumi balans dəyəri**	**Zərər üzrə ehtiyat**	**Kredit üzrə dəyərsizləşmə**
Əhali				
01–30 gün gecikdirilmiş	46.16%	37,638	17,372	No
31–90 gün gecikdirilmiş	49.24%	7,125	3,508	No
91–180 gün gecikdirilmiş	76.82%	5,197	3,992	Yes
181–360 gün gecikdirilmiş	91.70%	7,664	7,028	Yes
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	7,684	7,684	Yes
Qeyri-əhali				
01–30 gün gecikdirilmiş	18.89%	28,242	5,334	No
31–90 gün gecikdirilmiş	29.06%	18,700	5,434	No
91–180 gün gecikdirilmiş	59.91%	9,358	5,607	Yes
181–360 gün gecikdirilmiş	93.60%	10,486	9,815	Yes
1 ildən çox gecikdirilmiş	100.00%	1,768	1,768	Yes
		133,862	**67,543**	

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi, davamı

Zərər dərəcələri son iki il ərzində kredit üzrə faktiki zərər təcrübəsinə əsaslanır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə vaxtı keçmiş lakin dəyərsizləşməmiş ticari və sair debitor borclarının müddət üzrə təsnifatı aşağıdakı kimidir:

'000 AZN	**2017**
01–30 gün gecikdirilmiş	58,696
31–90 gün gecikdirilmiş	13,958
91–180 gün gecikdirilmiş	5,840
181–360 gün gecikdirilmiş	4,085
	82,579

Ticari debitor borcları ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda dəyişikliklər

İl ərzində ticari debitor borcları ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur. Müqayisə üçün BMUS 39-a əsasən 2017-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatının məbləği təqdim olunmuşdur.

'000 AZN	**2018**	**2017**
BMUS 39-a əsasən 1 yanvar tarixinə qalıq	**43,416**	**64,276**
MHBS 9-un ilkin tətbiqi zamanı düzəliş	12,353	-
MHBS 9-a əsasən 1 yanvar tarixinə qalıq	**55,769**	**64,276**
Zərər üzrə ehtiyatın xalis təkrar ölçülməsi	11,774	(20,860)
31 dekabr tarixinə qalıq	**67,543**	**43,416**

Ticari debitor borcların ümumi balans dəyərində baş vermiş aşağıda göstərilmiş əhəmiyyətli dəyişikliklər 2018-ci il üzrə dəyərsizləşmə üzrə zərər ehtiyatında dəyişikliklərə səbəb olmuşdur:

- təsərrüfatın böyüməsi 2018-ci ildə ticari debitor borcların və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması ilə nəticələnmişdir;
- kredit üzrə dəyərsizləşmiş qalıqların artması 2018-ci ildə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması ilə nəticələnmişdir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Şirkət 19,172 AZN məbləğində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə sahib olmuşdur (2017: 46,926 AZN). Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri "Moody" reytinqinə əsasən B3-dən Ba3-dək qiymətləndirilən banklarda saxlanılır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin dəyərsizləşməsi 12 aylıq gözlənilən zərər əsasında ölçülmüşdür. Şirkət tərəf müqabillərinin xarici kredit reytinqinə əsaslanaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit riskinin aşağı olduğu qənaətindədir.

Şirkət MHBS 9-un ilkin və sonrakı tətbiqi zamanı dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat tanımamışdır.

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi, davamı

(iii) Likvidlik riski

Likvidlik riski şirkətin nağd vəsaitlər və ya digər maliyyə aktivləri ilə qarşılanmalı olan maliyyə öhdəliklərini ödəyə bilməməsi riskidir. Şirkətin likvidliyin idarə olunması ilə bağlı siyasəti ondan ibarətdir ki, o, normal və stressli şəraitdə heç bir arzuolunmaz zərərlərlə üzləşmədən və ya şirkətin nüfuzuna xələl gətirmədən öz öhdəliklərini vaxtında ödəmək üçün kifayət qədər likvid aktivlərə sahib olsun.

Likvidlik riskinə məruz qalma

Aşağıdakı cədvəl hesabat tarixinə maliyyə öhdəliklərinin qalan ödəniş müddətlərini əks etdirir. Məbləğlər ümumi və diskontlaşdırılmamışdır və qarşılıqlı əvəzləşdirmə sövdələşməsinin təsiri çıxılmaqla gözlənilən faiz ödənişlərini əhatə edir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə faiz ödənişləri daxil olmaqla maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə müddətlərini əks etdirir:

31 dekabr 2018		**Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti**				
'000 AZN	**Balans dəyəri**	**Cəmi**	**Tələb əsasında və 3 aydan az**	**3-6 ay**	**6-12 ay**	**1 ildən çox**
Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri						
Ticari kreditor borcları	34,350	34,350	34,350	-	-	-
Kreditlər və borc öhdəlikləri	558,880	695,239	69,075	9,409	9,984	606,771
	593,230	**729,589**	**103,425**	**9,409**	**9,984**	**606,771**

31 dekabr 2017		**Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti**				
'000 AZN	**Balans dəyəri**	**Cəmi**	**Tələb əsasında və 3 aydan az**	**3-6 ay**	**6-12 ay**	**1 ildən çox**
Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri						
Ticari kreditor borcları	125,024	125,024	125,024	-	-	-
Kreditlər və borc öhdəlikləri	314,281	375,192	1,649	2,358	4,903	366,282
	439,305	**500,216**	**126,673**	**2,358**	**4,903**	**366,282**

(iv) Bazar riski

Bazar riski dedikdə bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklərin, o cümlədən xarici valyuta məzənnələrinin, faiz dərəcələrinin və səhm qiymətlərinin dəyişməsinin Şirkətin gəlirlərinə və ya sahib olduğu maliyyə alətlərinin dəyərinə təsiri başa düşülür. Bazar riskləri hədəfi gəliri optimallaşdıran zaman qəbul olunan parametrlər çərçivəsində bazar riskini idarə etmək və nəzarətdə saxlamaqdan ibarətdir.

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi, davamı

Şirkət bazar risklərini idarə etmək üçün maliyyə öhdəlikləri ilə üzləşir. Bütün bu cür əməliyyatlar rəhbərliyin təlimatları əsasında icra olunur. Şirkət mənfəət və ya zərərdə dəyişkənliyi idarə etmək üçün hedc uçotunu tətbiq etmir.

Valyuta riski

Şirkət, əsasən, Azərbaycan Manatı (AZN) olan öz müvafiq əməliyyat valyutasından başqa digər valyutalarla ifadə olunan alış prosesi üzrə valyuta riskinə məruz qalır. Bu əməliyyatların aparıldığı əsas valyuta ABŞ dolları və Avrodur.

Xarici valyutalarda ifadə olunmuş sair pul aktivləri və öhdəlikləri ilə münasibətdə Şirkətin siyasəti, qısamüddətli natarazlığı aradan qaldırmaq zəruri olduqda, xarici valyutaları almaq və ya satmaqla riskə xalis məruz qalmanı münasib səviyyədə saxlamaqdan ibarətdir.

Valyuta riskinə məruz qalma

Şirkətin xarici valyuta riskinə məruz qalması nominal dəyərlərə əsasən aşağıdakı kimi göstərilmişdir:

'000 AZN	**ABŞ dolları ilə olan aktivlər**	**Avro ilə olan aktivlər**	**ABŞ dolları ilə olan aktivlər**	**Avro ilə olan aktivlər**
	2018	**2018**	**2017**	**2017**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5	91	3	783
Ticari kreditor borcları	(362)	(75)	(1,633)	-
Kreditlər və borc öhdəlikləri	(413,885)		(254,928)	-
Kreditlər və borc öhdəlikləri	**(414,242)**	**16**	**(256,558)**	**783**

İl ərzində aşağıdakı əhəmiyyətli mübadilə məzənnələri tətbiq olunmuşdur:

in AZN	**Orta məzənnə**		**Hesabat tarixinə məzənnə**	
	2018	**2017**	**2018**	**2017**
1 ABŞ dolları	1.7000	1.7205	1.7000	1.7001

Həssaslıq təhlili

31 dekabr tarixinə manatın ABŞ dollarına qarşı mümkün möhkəmlənməsi (zəifləməsi) xarici valyutada təqdim olunmuş maliyyə alətlərinin ölçülməsinə və vergidən əvvəlki mənfəətə və ya zərərə aşağıda göstərilən məbləğlər həcmində təsir edə bilərdi. Təhlildə bütün digər parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması fərz olunur və ehtimal edilən satışlar və alışlar istisna olunur.

Təhlil 2018-ci il üçün eyni əsasda aparılmışdır, lakin mümkün xarici valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıda göstərildiyi kimi fərqli olmuşdur.

24. Ədalətli dəyərlər və risklərin idarə edilməsi, davamı

’000 AZN	Möhkəmlənmə	Zəifləmə
31 dekabr 2018		
ABŞ dollarının manata qarşı 100% yüksəlməsi	331,393	(331,393)
31 dekabr 2017		
ABŞ dollarının manata qarşı (100% yüksəlməsi	205,246	(205,246)

Faiz dərəcəsi riski

Şirkət hər hansı sabit dərəcəli maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərində hesablamır. Bu səbəbdən, hesabat tarixinə faiz dərəcələrində dəyişiklik mənfəət və ya zərərə və ya kapitala heç bir təsir etməyəcək.

Sair bazar qiyməti riski

Hökumət Şirkətin elektrik enerjisinin alışları və satışları ilə bağlı əməliyyatlarına birbaşa təsir göstərir. Elektrik enerjisinin tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən təyin edilir.

25. Şərti öhdəliklər

(a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir. Belə ki, dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Şirkətin öz əsas vəsaitlərinin biznes fəaliyyətinin kəsilməsi və ya Şirkətə məxsus olan ərazilərdə və ya onun əməliyyatları ilə əlaqədə baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlak və ya ətraf mühitə zərərin vurulması ilə əlaqədar olaraq yaranan üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Şirkət adekvat sığorta təminatını əldə etməyənə qədər, müəyyən aktivlərin itirilməsinin və ya məhv olunmasının şirkətin fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə ciddi mənfi zərbə vuracağı riski mövcuddur.

(b) Məhkəmə iddiaları

Şirkət maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir edə bilən heç bir məhkəmə iddiasında iştirak etməmişdir.

25. Şərti öhdəliklər, davamı

(c) Vergi təəhhüdləri

Azərbaycanda vergi təəhhüdləri

Azərbaycan Respublikasının vergiqoyma sistemi nisbətən təzə olduğuna görə bir çox hallarda aydın olmayan, ziddiyyətli və müxtəlif vergi orqanları tərəfindən fərqli qaydada təfsir edilən qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərlə, rəsmi göstərişlərlə və məhkəmə qərarları ilə səciyyələnir. Vergilər ciddi cərimə təyin etmək səlahiyyətinə malik olan hakimiyyət orqanlarının müxtəlif səviyyələrində yoxlanılır və tədqiq olunur. Vergi ili adətən vergi orqanları tərəfindən üç təqvim ili ərzində yoxlanıla bilər, lakin müəyyən hallarda, vergi ili daha uzun müddət ərzində yoxlama üçün açıq qala bilər.

Belə şəraitlər Azərbaycanda, digər ölkələr ilə müqayisədə daha ciddi olan vergi risklərinin yaranmasında səbəb ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, qüvvədə olan vergi qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təfsirlərinə əsasən vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirləri görmüşdür. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların təfsirləri Şirkətin təfsirlərindən fərqli ola bilər və vergi orqanları öz təfsirlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

26. Əlaqəli tərəflər

(a) Ana şirkət və əsas nəzarətedici tərəf

Şirkət dövlətə məxsus müəssisədir və əsas nəzarətedici tərəfi Hökumətdir. Hökumətin mülkiyyətində və nəzarəti altında olan digər müəssisələr əlaqəli tərəflər hesab olunur. Şirkətin fəaliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə hökumətin siyasət və qərarlarının təsirinə məruz qalır. Bundan əlavə, Şirkətin yeganə elektrik enerjisi təchizatçısı dövlətin mülkiyyətində olan "AzərEnerji" ASC-dir.

(b) Əsas rəhbərliklə əməliyyatlar

(i) Əsas rəhbərliyin əmək haqları

Rəhbərlik il ərzində aşağıda göstərilən və işçi heyəti xərclərinə daxil edilən əmək haqlarını almışdır (bax: Qeyd 1):

'000 AZN	**2018**	**2017**
Əmək haqları və mükafat	76	68
Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər	17	15
Cəmi qısamüddətli ödənişlər	**93**	**83**

26. Əlaqəli tərəflər, davamı

(c) Sair əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

’000 AZN	Azərbaycan Respublikasının hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr	
	2018	**2017**
Aktivlər		
Ticarət və digər debitor borcları, ümumi	17,289	5,365
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(10,437)	(2,742)
Ticari və sair debitor borcları, xalis	**6,852**	**2,623**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	647	550
Sair aktivlər	40	58,325
Bərpa oluna bilən ƏDV	17,754	19,609
Mal-material ehtiyatları	-	206
Cəmi aktivlər	**25,293**	**81,313**

	Azərbaycan Respublikasının hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr	
	2018	**2017**
Öhdəliklər		
Kreditlər - cari hissəsi	64,470	3,924
Kreditlər – cari olmayan hissəsi	77,348	50,290
Ticarət və digər kreditor borcları	18,144	16,556
ƏDV və digər vergi borcları	6,770	1,766
Abunəçilərdən alınmış avanslar	2,445	1,723
Cəmi öhdəliklər	**169,177**	**74,259**

25. Əlaqəli tərəflər, davamı

'000 AZN	**Azərbaycan Respublikasının hökuməti və dövlət mülkiyyətində və ya nəzarəti altında olan müəssisələr**	
Gəlir və xərclər	**2018**	**2017**
Gəlir	141,516	146,587
Satışın maya dəyəri	(898,981)	(888,499)
Satış və paylama xərcləri	(2,227)	(3,130)
Ümumi və inzibati xərclər	(12,884)	(8,462)
Maliyyə xərcləri	(5,591)	(3,130)

(d) Fərdi deyil, kollektiv əhəmiyyətli əməliyyatlar

Şirkət 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Azərbaycanın regionlarında hökumətlə bağlı şirkətlərə elektrik enerjisi satışından gəlirləri və onların ödənilməmiş xalis debitor borclarını açıqlamır, çünki bu əməliyyatlar fərdi əhəmiyyətə malik deyil.

27. Qiymətləndirmənin əsasları

Maliyyə hesabatları ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır. Qeyd 24-də açıqlandığı kimi, 2018 və 2017-ci illərdə "AzərEnerji" ASC-dən ötürülmüş aktiv və öhdəliklər isə istisna təşkil edərək əməliyyat tarixinə ədalətli dəyərində tanınmışdır.

28. Əsas uçot siyasətləri

Aşağıdakı uçot siyasətləri hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada Şirkət tərəfindən tətbiq olunur.

Əsas uçot siyasətlərinin qeyd olunduğu səhifələrin nömrələri aşağıda verilmişdir :

(a)	**Gəlir**	**48**
(b)	**Maliyyə gəlirləri və maliyyə xərcləri**	**49**
(c)	**Xarici valyuta**	**49**
(d)	**İşçilərin mükafatlandırılması**	**49**
(e)	**Mənfəət vergisi**	**50**
(f)	**Mal-material ehtiyatlar**	**51**
(g)	**Əmlak, qurğu və avadanlıq**	**51**
(h)	**Qeyri-maddi aktivlər**	**52**
(i)	**Maliyyə alətləri**	**52**
(j)	**Nizamnamə kapitalı**	**56**
(k)	**Dəyərsizləşmə**	**56**
(l)	**Ehtiyatlar**	**59**
(m)	**İcarələr**	**59**

(a) Gəlir

Şirkət elektrik enerjisi satışından, şəbəkə xətlərinə qoşulmadan və pulsuz əldə olunan aktivlərdən gəlir əldə edir.

Şirkət müştəri ilə müqavilələri iki tərəfə hüquq və öhdəliklər verən, müştərinin ödəniş müqabilində müəssisənin adi fəaliyyətinin məhsulu olan mal və xidmətləri əldə etmək üçün müəssisə ilə müqavilə bağlamış tərəf olduğu razılaşma kimi müəyyən edir. Müqavilə üzrə hüquq və öhdəliklər qanunla tənzimlənir. Şirkət müqavilələrinin əksəriyyəti yazılı şəkildə bağlanılır.

Gəlir müştəri ilə bağlanmış müqavilədə müəyyən edilən məbləğə əsasən ölçülür və üçüncü tərəflərin topladığı məbləğləri istisna edir. Şirkət gəliri yalnız məhsul və ya xidmət üzrə nəzarəti müştəriyə ötürdükdən sonra tanıyır.

Ödənilməli məbləğlər və əlaqəli xərclərin ödəniləcəyinə dair əhəmiyyətli qeyri-müəyyənlik olduğu təqdirdə gəlir tanınmır.

Şirkət 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən ilk dəfə MHBS 15-i tətbiq etmişdir. Müştərilərlə müqavilələrlə bağlı şirkətin uçot siyasəti Qeyd 6(d)-də təqdim edilmişdir. MHBS 15-in bu ilkin tətbiqinin təsirləri Qeyd 5-də təsvir edilmişdir.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

(b) Maliyyə gəlirləri və maliyyə xərcləri

Şirkətin maliyyə gəlirləri və xərclərinə daxildir:

- Faiz xərcləri;
- Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə xarici valyuta mübadiləsindən gəlir və ya zərər.

Faiz xərcləri effektiv faiz metodu əsasında tanınır.

"Effektiv faiz dərəcəsi" maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti boyu proqnoz edilən gələcək nağd ödənişləri və ya daxilolmaları:

– maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinədək; və ya
– maliyyə öhdəliyinin amortizasiya edilmiş dəyərinədək diskontlaşdıran dərəcədir.

Faiz gəliri və ya xərcini hesablayarkən effektiv faiz dərəcəsi aktivin (aktiv kredit üzrə dəyərsizləşmiş olmadıqda) ümumi balans dəyərinə və ya öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilir. Lakin aktiv ilkin tanınmadan sonra kredit üzrə dəyərsizləşdikdə faiz gəliri effektiv faiz dərəcəsini aktivin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq etməklə hesablanır. Aktivin kredit üzrə dəyərsizləşməsi yox olduqda faiz gəliri yenə ümumi balans dəyəri əsasında hesablanır.

(c) Xarici valyuta

(i) Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici valyutalardakı əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixlərdə olan məzənnələrlə Şirkətin müvafiq əməliyyat valyutalarına çevrilir.

Hesabat tarixinə xarici valyutalarda əks olunmuş maliyyə aktivləri və öhdəlikləri həmin tarixdə olan məzənnə ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Maliyyə maddələri üzrə xarici valyuta gəliri və ya zərəri, dövr ərzində effektiv faiz və ödənişlər nəzərə alınmaqla, dövrün əvvəlində əməliyyat valyutasında amortizasiya olunmuş dəyər ilə hesabat dövrünün sonundakı məzənnə əsasında çevrilmiş xarici valyutada amortizasiya olunmuş dəyər arasında olan fərqdir.

İlkin əsasda qiymətləndirilən xarici valyutada olan qeyri-maliyyə maddələri konvertasiya tarixinə olan mübadilə məzənnəsi əsasında çevrilir.

Konvertasiya zamanı yaranan xarici valyuta fərqləri mənfəətə və ya zərərə aid edilir.

(d) İşçi heyəti üzrə xərclər

(i) İşçilərin qısamüddətli gəlirləri

Qısamüddətli işçi gəlirləri şirkət tərəfindən diskontlaşdırılmayan qaydada ölçülür və həmin xidmətlər göstərildiyi təqdirdə xərcə salınır. Əgər Şirkət işçinin göstərdiyi keçmiş xidmətlərinin müqabilində qısamüddətli nağd pul bonuslarını ödəməyə cari hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyə malikdirsə, öhdəliklərin ödənilməsi gözlənilən qısamüddətli nağd pul bonusları adı altında qeydiyyata alınır. Həmin öhdəliklər etibarlı şəkildə qiymətləndirilməlidir.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

(ii) Müəyyənləşdirilmiş yardım planları

Müəyyənləşdirilmiş yardım planı hüquqi şəxsin ayrıca şəxsə sabit yardımlar ödədiyi və əlavə məbləğləri ödəmək üçün hüquqi və konstruktiv öhdəliklərə malik olmayacağı təqaüd ödənişi planıdır. Müəyyənləşdirilmiş yardım təqaüd planlarına, o cümlədən Azərbaycan Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna öhdəliklər xidmətlərin işçilər tərəfindən icra olunduğu dövrlərdə mənfəət və ya zərərdə işçi mükafatlandırılması xərci kimi tanınır.

(e) Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisinə cari vergi və təxirə salınmış vergi daxildir. Cari və təxirə salınmış vergilər, birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aid olduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə tanınır.

(i) Cari vergi

Cari vergi hesabat tarixində müəyyənləşdirilmiş və ya mahiyyət etibarı ilə müəyyənləşdirilmiş vergi dərəcəsindən istifadə edərək və ötən illərə nəzərən vergi borclarına düzəlişlər edilərək il ərzində vergiyə cəlb olunan gəlir və ya zərər üzrə gözlənilən vergi borcları və ödənilməli olan vergilərdir. Dividendlərin elan olunmasından yaranan hər hansı vergi öhdəliyi də cari vergi borclarına daxildir.

(ii) Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri ilə vergiqoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğlər arasında olan müvəqqəti fərqlər üzrə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivi yalnız o zaman uçota alınır ki, istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, istifadə edilməmiş vergi güzəştlərinin, müvəqqəti fərqlərin əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun. Gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət müvafiq vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpası əsasında müəyyən edilir. Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin məbləği təxirə salınmış vergi aktivini tam tanımaq üçün kifayət deyilsə, cari müvəqqəti fərqlər üzrə düzəliş edilmiş gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət nəzərə alınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və gələcək vergi ehtiyatları yaranmadığı təqdirdə müəyyən miqdarda azaldılır; gələcəkdə vergi tutulan mənfəətlər artıqda, bu azaldılmalar geri qaytarılır.

Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində təkrar qiymətləndirilir və o zaman uçota alınır ki, onların əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun.

Təxirə salınmış vergilər, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunlara uyğun olaraq, müvəqqəti fərqlərə onlar ləğv ediləcəyi zaman tətbiq ediləcək gözlənilən vergi dərəcələri əsasında müəyyən olunur. Təxirə salınmış verginin ölçülməsi hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa etmək və ya müəyyənləşdirmək üçün şirkətin gözlədiyi qaydada vergi nəticələrini əks etdirir.

Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliklərini müəyyən etmək üçün Şirkət qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin təsirini, əlavə vergiləri, penyaları və ödənilməmiş vergi faizlərini nəzərdə tutmalıdır. Şirkət vergi qanunvericiliyinin təfsiri və əvvəlki təcrübəyə əsaslanaraq inanır ki, vergi öhdəlikləri üçün hesablaşmalar bütün açıq vergi illərinə görə adekvatdır.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Həmin qiymətləndirmə ehtimal və fərziyyələrə əsaslanaraq həyata keçirilir və uyğun olaraq gələcək haqqında ehtimallar olmasına səbəb olur. Şirkətin öz qərarlarını dəyişməsinə səbəb olan yeni bir məlumat yarana, bu da öz növbəsində vergi öhdəliklərinə təsir edə və həmçinin vergi xərci məbləğini dəyişdirə bilər.

(f) Mal-material ehtiyatlar

Ehtiyatlar maya dəyəri ilə xalis satış dəyərindən ən aşağı olanı ilə qeydə alınır. Ehtiyat xərcləri ilk daxil olanın ilk çıxması prinsipinə əsaslanır və ehtiyatların alınmasına çəkilmiş xərcləri və onları hazırkı yerə və vəziyyətə gətirmək üçün çəkilmiş xərcləri əhatə edir.

Xalis satış dəyəri adi biznes fəaliyyətində qiymətləndirilmiş satış qiymətindən tamamlanma xərcləri və satış xərcləri çıxılmaqla yaranan dəyərdir.

(g) Əmlak, qurğu və avadanlıq

(i) Tanıma və qiymətləndirmə

Torpaq istisna olmaqla, əmlak, qurğu və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

İlkin dəyər birbaşa aktivin əldə olunması ilə əlaqədar çəkilən xərcləri özündə birləşdirir. Tikilmiş əsas vəsaitin ilkin dəyərinə ehtiyatlar və birbaşa işçi qüvvəsi xərcləri, əsas vəsaitin işlək vəziyyətə gətirib çıxarması üçün çəkilən xərcləri, həmin vəsaitlərin sökülməsi və aradan qaldırılması xərcləri, onların yerləşdiyi sahənin bərpası xərcləri daxildir. Əlaqədar avadanlığın funksionallığının tərkib hissəsi olan alınmış proqram təminatı həmin avadanlığın tərkibi kimi kapitallaşdırılır.

Əmlak, qurğu və avadanlıqları müxtəlif istifadə müddətləri olan komponentlərdən ibarət olduğu təqdirdə, onların uçotu ayrı-ayrı əsas vəsaitlərin (əsas hissələrin) növü kimi aparılır.

Əmlak, qurğu və avadanlıqların satışından yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərərdə sair gəlirə/sair xərclərə daxil edilir.

(ii) Sonrakı xərclər

Sonrakı xərc yalnız o halda kapitallaşdırılır ki, bu xərc aid olduğu xüsusi aktivin gələcək mənfəətini artırsın. Əmlak, qurğu və avadanlığın gündəlik xidmət xərcləri çəkildikcə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iii) Köhnəlmə

Köhnəlmə əmlak, qurğu və avadanlıq bəndi quraşdırıldığı və istifadə üçün yararlı olduğu tarixdən və yaxud, daxili qaydada tikilmiş aktivlər halında, aktiv tam tikilib istifadə üçün hazır olduğu tarixdən etibarən başlanır. Köhnəlmə aktivlərin dəyərindən onların qalıq dəyərini çıxmaqla hesablanır.

Köhnəlmə düz xətt metodu ilə hesablanıb, hər bir əsas vəsait üçün planlaşdırılmış faydalı istismar müddəti ərzində mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır, çünki bu aktivin gələcək iqtisadi gəlirlərinin gözlənilən istifadəsini daha düzgün əks etdirir. Torpaq üzrə köhnəlmə hesablanmır.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Cari və müqayisə dövrləri üzrə əmlak, qurğu və avadanlıqların faydalı istismar müddəti aşağıdakı kimidir:

- binalar 20-40 years;
- ötürücü şəbəkələr 5-30 years;
- maşın və avadanlıqlar 3-35 years;
- nəqliyyat vasitələri və sair 3-12 years.

Amortizasiya metodları, faydalı istismar müddətləri və qalıq dəyərləri hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəlişlər edilir.

(h) Qeyri-maddi aktivlər

(i) Kompüter proqramı

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramından ibarətdir. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və hər hansı yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərində tanınır.

(ii) Sonrakı xərclər

Sonrakı xərc yalnız o halda kapitallaşdırılır ki, bu xərc aid olduğu xüsusi aktivin gələcək mənfəətini artırsın. Bütün digər xərclər çəkildiyi zaman mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iii) Amortizasiya

Amortizasiya aktivlərin dəyərindən onların qalıq dəyərini çıxmaqla hesablanır.

Amortizasiya qeyri-maddi aktivlərin istifadəyə hazır olduğu tarixdən etibarən onların gözlənilən faydalı istismar müddətləri ərzində düz xətt metodu ilə hesablanır, çünki bu, aktivin gələcək iqtisadi səmərəsinin gözlənilən istifadəsi ən doğru əks etdirir.

Cari və müqayisə dövrləri üzrə gözlənilən faydalı istismar müddətləri 10 ildir.

Amortizasiya metodları, faydalı istismar müddətləri və qalıq dəyərləri hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəlişlər edilir.

(i) Maliyyə alətləri

(i) Tanıma və ilkin qiymətləndirmə

Ticari debitor borcları ilkin olaraq yaradılarkən tanınır. Bütün digər maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri Şirkət alət üzrə müqavilə tərəfinə çevrildikdə ilk dəfə tanınır.

Maliyyə aktivi (əhəmiyyətli maliyyə elementi olmayan ticari debitor borcu deyilsə) və ya maliyyə öhdəliyi MZƏD-də olmayan bənd üçün, alışı və ya buraxılışına birbaşa tətbiq edilən əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərdə ölçülür. Əhəmiyyətli maliyyə elementi olmayan ticari debitor borcları ilkin olaraq əməliyyat qiymətində ölçülür.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

(ii) Təsnifat və sonrakı qiymətləndirmə

Maliyyə aktivləri – 1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunan siyasət

İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivi aşağıdakı kimi təsnif edilir: amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən; SMGƏD-də ölçülən – borc investisiyası; SMGƏD-də ölçülən – kapital investisiyası; və ya MZƏD-də ölçülən.

Şirkət maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes modelini dəyişdirməzsə (bu halda bütün aidiyyatlı maliyyə aktivləri biznes model dəyişəndən sonrakı ilk hesabat dövrünün ilk günündə təkrar təsnif edilir) maliyyə aktivi ilkin tanınmadan sonra təkrar təsnif edilmir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və MZƏD-də təyin edilmədikdə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülür:

- aktiv məqsədi aktivləri müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün saxlamaq olan biznes modelində saxlanır; və
- aktiv üzrə müqavilə şərtləri əsas məbləğin və ödənilməli əsas məbləğ üzrə faiz ödənişlərinin müəyyən edilmiş tarixlərdə artmasına səbəb olur.

Maliyyə alətləri – Biznes modelinin qiymətləndirilməsi: 1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunan siyasət

Şirkət maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini portfel səviyyəsində qiymətləndirir, belə ki, bu biznesin idarəetmə tərzini və rəhbərliyə təqdim olunan məlumatı daha yaxşı əks etdirir. Nəzərdən keçirilən məlumata daxildir:

- portfel üçün qeyd edilən siyasət və məqsədlər və bu siyasətlərin praktikada tətbiqi. Bura rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin qazanılmasına, müəyyən faiz dərəcəsi profilini qorumağa, maliyyə aktivinin müddətinin əlaqədar öhdəliklərin müddətinə və ya gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə uyğunlaşmasına və ya aktivlərin satılması yolu ilə pul vəsaitlərinin əldə olunmasına köklənib-köklənmədiyi daxildir;
- portfel üzrə fəaliyyət nəticəsi necə qiymətləndirilir və Şirkətin rəhbərliyinə necə məruzə edilir;
- biznes modelinin fəaliyyət nəticələrinə (və bu biznes modelində saxlanlan maliyyə aktivlərinə) təsir göstərən risklər və bu risklər necə idarə edilir;
- biznes rəhbərlərinə təzminat necə ödənilir – yəni təzminat idarə edilən aktivlərin ədalətli dəyərinə və ya müqavilə üzrə toplanan pul vəsaitlərinə əsaslanırmı; və
- əvvəlki dövrlərdə maliyyə aktivlərinin satış tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbi və gələcək satış fəaliyyəti ilə bağlı gözləntilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmanın dayandırılması sayılmayan əməliyyatlarda üçüncü tərəflərə ötürülməsi Şirkətin aktivləri davamlı tanımasına uyğun olaraq satış sayılmır.

Ticarət üçün saxlanılan və ya idarə olunan və fəaliyyət nəticəsi ədalətli dəyər əsasında ölçülən maliyyə aktivləri MZƏD-də ölçülür.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Maliyyə aktivləri – Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişi olub-olmadığının qiymətləndirilməsi: 1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunan siyasət

Bu qiymətləndirmə məqsədləri üçün "əsas"dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri başa düşülür. "Faiz" dedikdə pulun zaman dəyəri və müəyyən zaman dövründə ödənilməli əsas məbləğlə əlaqədar kredit riski və sair əsas kredit riskləri və xərcləri (məs., likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Şirkət alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alacaq. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edəcək. Qiymətləndirmə zamanı Şirkət aşağıdakıları nəzərə alacaq:

- pul vəsaitlərinin məbləğ və ya müddətini dəyişə bilən şərti hadisələr;
- vaxtından əvvəl ödəniş və vaxtın uzadılması xüsusiyyətləri; və
- şirkətin müvafiq aktivlərdən gələn pul vəsaitlərinə iddiasını məhdudlaşdıracaq şərtlər (məs., reqres hüququnun olmaması).

Avans məbləği əsasən ödənilməmiş əsas məbləğ və əsas məbləğ üzrə faiz məbləğindən ibarət olduqda (müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə müvafiq əlavə təzminat da daxil ola bilər), vaxtından əvvəl ödəniş xüsusiyyəti yalnız əsas məbləğ və faiz meyarlarına uyğun gəlir. Əlavə olaraq, diskontlaşdırılmış dəyərdə və ya müqavilənin nominal məbləğinə mükafat kimi alınan maliyyə aktivi üçün, müqavilənin nominal məbləğini və yığılmış (lakin ödənilməmiş) müqavilə üzrə faizi (bura erkən xitama görə müvafiq əlavə təzminat da daxil ola bilər) əks etdirən məbləğdə vaxtından əvvəl ödənişə icazə verən və ya tələb edən xüsusiyyət bu meyara uyğun sayılır, o şərtlə ki, vaxtından əvvəl ödənişin ədalətli dəyəri ilkin tanınma zamanı əhəmiyyətsiz olsun.

Maliyyə aktivləri – Sonrakı qiymətləndirmə və gəlir və zərərlər: 1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunan siyasət

MZƏD-də ölçülən aliyyə aktivləri	Bu aktivlər sonradan ədalətli dəyərdə ölçülür. Hər hansı faiz və ya dividend gəlirləri daxil olmaqla xalis gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır.
Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri	Bu aktivlər sonradan effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülür. Amortizasiya edilmiş dəyər dəyərsizləşmə üzrə zərərlər hesabına azalır. Faiz gəliri, xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər və dəyərsizləşmə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Tanınmanın dayandırılmasından yaranan istənilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır.
SMGƏD-də ölçülən borc investisiyaları	Bu aktivlər sonradan ədalətli dəyərdə ölçülür. Effektiv faiz üsulu ilə hesablanan faiz gəliri, xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər və dəyərsizləşmə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair xalis gəlir və zərərlər SMG-də tanınır. Tanınma dayandırılarkən SMG-də yığılmış gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə təkrar təsnif edilir.
SMGƏD-də ölçülən kapital investisiyaları	Bu maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərdə ölçülür. Dividendlər aydın şəkildə investisiya xərclərinin bərpa olunan hissəsini təşkil etmədikdə gəlir kimi mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair xalis gəlir və zərərlər SMG-də tanınır və heç zaman mənfəət və ya zərərə köçürülmür.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Maliyyə aktivləri – 1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

Şirkət maliyyə aktivlərini kredit və debitor borcları kateqoriyasında təsnif edir.

Maliyyə aktivləri – Sonrakı qiymətləndirmə və gəlir və zərərlər: 1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

MZƏD-də ölçülən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərdə ölçülürdü və müvafiq dəyişikliklər faiz və dividend gəlirləri daxil olmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınırdı.
Ödəniş müddətinədək saxlanılan maliyyə aktivləri	Effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülürdü.
Kredit və debitor borcları	Effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülürdü.
Satıla bilən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərdə ölçülürdü və müvafiq dəyişikliklər, dəyərsizləşmə üzrə zərərlər, faiz gəlirləri və borc alətləri üzrə xarici valyuta məzənnələrindəki fərqlər istisna olmaqla, SMG-də tanınır və ədalətli dəyər ehtiyatında yığılırdı. Bu aktivlərin tanınması dayandırılarkən kapitalda yığılan gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərə köçürülürdü.

Maliyyə öhdəlikləri – Təsnifat, sonrakı qiymətləndirmə və gəlir və zərərlər

Maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya MZƏD-də ölçülməklə təsnif edilir. Maliyyə öhdəliyi ticarət üçün saxlanılan alət kimi təsnif edildikdə, törəmə alət olduqda və ya ilkin tanınma zamanı törəmə alət kimi təyin edildikdə MZƏD qiymətində təsnif edilir. MZƏD-də olan maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərdə ölçülür və xalis gəlir və zərərlər, faiz xərcləri daxil olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır. Sair maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülür. Faiz xərcləri və xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Tanınmanın dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər də mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Şirkət sabit dərəcəli bank kreditlərinə malikdir və ARMB-nın təyin etdiyi əsas dərəcə dəyişdiyi halda bank bu kreditlər üzrə faiz dərəcəsini yeniləyə bilər. Şirkətin yenilənmiş dərəcəni qəbul etmək və ya cərimə ödəmədən krediti nominal dəyərdə ödəmək seçimi var. Şirkət bu kreditlərə üzən dərəcəli kreditlər kimi baxır.

(iii) Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə aktivləri

Şirkət maliyyə aktivini tanımağı o zaman dayandırır ki, maliyyə aktivindən gələn pul vəsaitlərinə olan müqavilə hüquqlarının müddəti bitir və ya əməliyyatda müqavilə üzrə pul vəsaitlərini almaq hüququnu ötürür ki, bu halda maliyyə aktivlərinə sahib olmaqla bağlı bütün risklər və mülkiyyət hüquqları da ötürülür və ya Şirkət sahibliklə bağlı bütün riskləri və mülkiyyət hüquqlarını nə ötürür, nə də özündə saxlayır və maliyyə aktivinə nəzarəti özündə saxlamır.

Şirkət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınan aktivlərin ötürüldüyü əməliyyatlarda iştirak edir, lakin köçürülən aktivlər və ya onların bir qisminə aid risk və qazancların ya hamısını, ya da əhəmiyyətli hissəsini saxlayır. Belə hallarda ötürülən aktivlərin tanınması dayandırılmır.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Maliyyə öhdəlikləri

Şirkət müqavilə üzrə öhdəlikləri yerinə yetirildikdə və ya ləğv edildikdə və ya müddəti bitdikdə maliyyə öhdəliyini tanımağı dayandırır. Şirkət, həmçinin maliyyə öhdəliyinin tanınmasını onların şərtləri dəyişdikdə və dəyişmiş öhdəlik üzrə pul vəsaitləri əhəmiyyətli fərqləndikdə dayandırır. Belə olan halda dəyişmiş şərtlər əsasında yeni maliyyə öhdəliyi ədalətli dəyərdə tanınır.

Maliyyə öhdəliyinin tanınması dayandırılarkən balans məbləğləri arasındakı fərq əvəzləşdirilir və ödənilən məbləğ (ötürülən qeyri-nağd aktivlər və ya qazanılan öhdəliklər daxil) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(iv) Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi yalnız və yalnız Şirkətin hazırda qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququnun, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivi realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyətinin olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

(j) Nizamnamə kapitalı

Adi səhmlər kapital kimi təsnif olunur. Adi səhmlərin və səhm opsionlarının buraxılmasına birbaşa aid edilən əlavə xərclər, vergi nəticələri çıxılmaqla, kapitaldan tutulma kimi tanınır.

Nizamnamə kapitalını artırmaq üçün əldə edilmiş, lakin qeydiyyata alınmamış hər hansı məbləğ, əlaqəli vergilər çıxılmaqla, əlavə ödənilmiş kapital kimi tanınır.

(k) Dəyərsizləşmə

(i) Qeyri-törəmə maliyyə aktivləri

1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq olunan siyasət

Maliyyə alətləri

Şirkət amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivlərinin GKZ üzrə ehtiyatı tanıyır.

Ticari debitor borcları və müqavilə aktivlərinin zərəri üzrə ehtiyat hər zaman daimi GKZ-nə bərabər məbləğdə ölçülür.

İlkin tanınmadan sonra maliyyə aktivi üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını müəyyən edərkən və GKZ-ni hesablayarkən Şirkət əlavə xərc və ya səy tələb etmədən əldə olunan müvafiq əsaslandırılmış və dəstəkləyici məlumatı nəzərdən keçirir. Bura həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət məlumatı, eləcə də Şirkətin tarixi təcrübəsinə, kredit qiymətləndirməsinə və proqnoz məlumatına əsaslanan təhlil daxildir.

Daimi GKZ-i maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti boyu mümkün bütün defolt hallarından yarana biləcək GKZ-dir.

12 aylıq GKZ gözlənilən kredit zərərlərinin hesabat müddətindən sonra 12 ay ərzində (və ya alətin gözlənilən istifadə müddəti 12 aydan azdırsa, daha az vaxt ərzində) defolt hadisələri nəticəsində baş verə biləcək qismidir.

GKZ-ni ölçərkən maksimal müddət Şirkətin kredit riskinə məruz qaldığı maksimal müqavilə müddətdir.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

GKZ-nin ölçülməsi

GKZ kredit üzrə zərərlər ehtimalının hesablanmasıdır. Kredit üzrə zərərlər bütün pul vəsaitləri çatışmazlığının cari dəyəri kimi ölçülür (yəni müqavilə üzrə müəssisəyə ödənilməli pul vəsaitləri ilə Şirkətin almağı gözlədiyi pul vəsaitləri arasındakı fərq).

GKZ maliyyə aktivinin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılır.

Kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri

Hər hesabat tarixində Bank amortizasiya dəyərində hesablanmış maliyyə aktivlərinin kredit-dəyərsizləşməsini qiymətləndirir. Maliyyə aktivi üzrə proqnoz edilən gələcək pul vəsaitlərinə mənfi təsir göstərən bir və ya daha çox hadisə baş verdikdə maliyyə aktivi "kredit-dəyərsizləşmiş" sayılır.

Aşağıdakı müşahidə edilə bilən məlumatlar maliyyə aktivinin kredit-dəyərsizləşdiyini sübut edir:

- borcalan və ya borc verənin əhəmiyyətli maliyyə çətinliyi yaşaması;
- müqavilə şərtinin pozulması, məsələn, defolt və ya gecikdirmə;
- borc alanın müflis olacağı və ya maliyyə-təşkilati strukturunun dəyişəcəyi ehtimal edildikdə.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda GKZ üzrə ehtiyatın təqdimatı

Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri üzrə zərər ehtiyatları aktivlərin ümumi balans dəyərindən tutulur.

Silinmə

Şirkət maliyyə aktivini tam şəkildə və ya bir qismini bərpa etmək üçün əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə həmin maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərini silir.

1 yanvar 2018-ci il tarixinədək tətbiq olunan siyasət

Qeyri-törəmə maliyyə aktivləri

MZƏD-də təsnif edilməyən maliyyə aktivləri dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən etmək məqsədilə hər hesabat tarixində qiymətləndirilir. Zərərin aktivin ilkin tanınmasından sonra baş verdiyinə və aktiv üzrə etibarlı şəkildə hesablanıla bilən gələcək pul vəsaitlərinin axınına mənfi təsir göstərdiyinə dair obyektiv sübut olduqda maliyyə aktivi dəyərdən düşmüş sayılır.

Maliyyə aktivinin dəyərdən düşdüyünə dair obyektiv sübutlar aşağıdakı kimidir:

- borcalanın ödənişi gecikdirməsi və ya ödəmə qabiliyyətini itirməsi;
- Şirkətə ödəniləcək məbləğin Şirkətin dəyişdirməyəcəyi şərtlər əsasında restrukturizasiyası;
- borcalan və ya borcverənin iflas olacağına dair əlamətlər;
- borcalanlar və ya borcverənlərin ödəmə statusunda mənfi dəyişikliklər;
- defoltla səbəb olan iqtisadi şərait; və ya
- maliyyə aktivləri qrupu üzrə gözlənilən pul vəsaitlərində ölçüləbilən azalmanın olmasına dair müşahidə edilə bilən məlumatın olması

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri

Şirkət bu aktivlər üzrə dəyərsizləşmənin sübutunu həm fərdi, həm də kollektiv səviyyədə nəzərdən keçirirdi. Fərdi əhəmiyyətli bütün aktivlərin dəyərsizləşməsi fərdi olaraq qiymətləndirilirdi. Dəyərsizləşmədiyi müəyyən edilən aktivlər sonradan kollektiv olaraq baş vermiş, lakin fərdi şəkildə hələ aşkar edilməmiş dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilirdi. Fərdi əhəmiyyəti olmayan aktivlərin dəyərsizləşməsi kollektiv şəkildə qiymətləndirilirdi. Kollektiv qiymətləndirmə oxşar risk xüsusiyyətləri olan aktivləri qruplaşdırmaqla həyata keçirilirdi.

Kollektiv dəyərsizləşməni qiymətləndirərkən Şirkət bərpa müddətləri və zərər məbləğlərinə dair keçmiş məlumatdan istifadə edir, cari iqtisadi və kredit şəraitinə görə faktiki zərərlərin keçmişdə olduğundan daha çox və ya daha az olduğu ehtimal edildikdə müvafiq düzəlişlər edirdi.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin balans dəyəri ilə hesablanmış gələcək pul vəsaitlərinin aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılmış cari dəyəri arasında fərq kimi hesablanır. Zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır və ehtiyat məbləğində əks olunur. Şirkət aktivin bərpasına dair real perspektivin olmadığı qənaətinə gəldikdə müvafiq məbləğ silinir. Sonradan dəyərsizləşmə üzrə zərər məbləği azaldıqda və azalma obyektiv olaraq zərər tanındıqdan sonrakı hadisələrlə bağlı olduqda əvvəl tanınan dəyərsizləşmə üzrə zərər məbləği mənfəət və ya zərərdə bərpa olunurdu.

Qeyri-maliyyə aktivləri

Mal-material ehtiyatları və təxirə salınmış vergi xaric, şirkətin qeyri-maliyyə aktivlərinin balans dəyərləri dəyərsizləşmə əlamətlərinin olub-olmadığını müəyyən etmək üçün hər hesabat tarixində nəzərdə keçirilir. Belə bir əlamət olduqda aktivin bərpa oluna bilən məbləği hesablanılır.

Dəyərsizləşmə yoxlaması məqsədilə fərdi yoxlanıla bilməyən aktivlər davamlı istifadə nəticəsində pul vəsaitləri yaradan və digər aktivlər və ya PYV-dən geniş mənada müstəqil olan kiçik aktivlər qrupunda qruplaşdırılır.

Şirkətin korporativ aktivləri ayrıca olaraq daxil olan pul vəsaitləri yaratmır və birdən çox PVYV tərəfindən istifadə edilir. Korporativ aktivlər əsaslı və davamlı şəkildə PVYV-ə paylanmışdır və korporativ aktivin təhkim edildiyi PVYV-nin yoxlanılmasının bir hissəsi olaraq dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Bərpa oluna bilən aktiv və ya PVYV məbləği onun istifadədə olan dəyərindən böyükdür, ədalətli dəyəri isə satış xərclərindən kiçikdir. İstifadədə olan dəyəri ölçərkən hesablanmış gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti cari dəyərinədək diskontlaşdırılır. Bu zaman pulun zaman dəyərinin cari bazar qiymətləndirməsi və aktiv və ya PVYV üçün spesifik riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsi tətbiq olunur.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin və ya təhkim edildiyi pul vəsaitləri yaradan vahidin (PVYV) balans dəyəri hesablanmış bərpa oluna bilən məbləğindən çox olduqda tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınır. PVYV-lərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərər PVYV-də (PVYV qrupunda) olan digər aktivlərin balans dəyərini azaltmaq üçün mütənasib şəkildə paylanılır.

28. Əsas uçot siyasətləri, davamı

Əvvəlki dövrlərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində zərərin azalması və yay ox olmasının əlamətləri baxımından qiymətləndirilir. Bərpa oluna bilən məbləği müəyyən etmək üçün istifadə olunan hesablamalarda dəyişiklik olduqda dəyərsizləşmə zərəri bərpa olunur. Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin balans dəyəri dəyərsizləşmə üzrə zərər tanınmadığı halda köhnəlmə və amortizasiya çıxılmaqla qala biləcək balans dəyərindən yüksək olmayacağı həddə bərpa olunur.

(l) Ehtiyatlar

Baş vermiş hadisə nəticəsində Şirkətin etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyi yarandıqda və öhdəliyi icra etmək üçün iqtisadi faydaların ödənilməsinin tələb olunacağı ehtimal olunduqda, ehtiyat tanınır. Ehtiyatlar, pulun zaman dəyəri və öhdəliklə bağlı risklərin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcə əsasında gözlənilən gələcək pul axınlarının diskontlaşdırılması ilə müəyyən olunur. Diskontların açılışı maliyyə xərci kimi tanınır.

(i) Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üzrə ehtiyat

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq Şirkət işçilərinə iş zamanı səhhətlərinə dəymiş zərərin əvəzini ödəməli, eləcə də işçi işdə ölərsə, ailə üzvlərinə kompensasiya ödəməlidir. Bu zaman yerli şərtlərə və tələblərə uyğun olaraq qiymətləndirilmiş gələcək xərcin cari dəyəri əks etdirilir.

(m) İcarələr

(i) Müqavilədə icarə elementinin olub-olmadığının müəyyən edilməsi

Müqavilənin başlanğıcında Şirkət bu müqavilənin icarə müqaviləsi olmasını və ya müqavilənin daxilində icarənin olmasını müəyyən edir. Bu o halda baş verir ki, müqavilənin icrası xüsusi aktivin istifadəsindən asılı olur və müqavilədə həmin aktivdən istifadə etmək hüququ qeyd olunur.

Müqavilənin başlanğıcında və ya yenidən qiymətləndirilməsində Şirkət ödənişləri və bu müqavilə üzrə tələb olunan digər ödənişləri ədalətli dəyər əsasında icarə və digər elementlər üçün hissələrə ayırır. Şirkətin qərarı ilə maliyyə icarəsi ödənişlərini etibarlı şəkildə ayırmaq mümkün olmadığı halda, aktiv və öhdəlik əsas aktivin ədalətli dəyərinə bərabər məbləğdə tanınır. Nəticədə öhdəlik baş verən ödənişlər qədər azalır və öhdəlikdəki şərti maliyyə xərci Şirkətin borc kapitalı üzrə marjinal faiz dərəcəsindən istifadə olunmaqla tanınır.

(ii) İcarəyə verilmiş aktivlər

Sair icarələr və icarəyə verilmiş aktivlər Şirkətin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınmır.

(iii) İcarə ödəmələri

Əməliyyat icarələri üzrə edilən ödənişlər icarə müddəti boyu mənfəət və ya zərərdə düz xətli metodla tanınır. İcarə güzəştləri icarə müddəti boyu cəmi icarə xərclərinin tərkib hissəsi kimi tanınır.

29. Qəbul edilməmiş yeni standartlar və şərhlər

1 yanvar 2019-cu il tarixindən başlayaraq illik dövrlər üçün iki yeni standart qüvvəyə minmişdir və onların erkən tətbiqinə icazə verilir. Şirkət bu maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən yeni və ya düzəliş edilmiş standartları əvvəlcədən tətbiq etməmişdir.

Qüvvəyə minməmiş standartlardan MHBS 16-nın ilkin tətbiq dövründə Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyi gözlənilir.

(a) MHBS 16 İcarələr

Şirkət 1 yanvar 2019-cu il tarixindən başlayaraq MHBS 16 İcarələri tətbiq etməlidir. Şirkət MHBS 16-nın ilkin tətbiqinin onun maliyyə hesabatlarına göstərəcəyi təsiri aşağıdakı şəkildə qiymətləndirmişdir. 1 yanvar 2019-cu ildə tətbiq ediləcək standartın faktiki təsirləri fərqli ola bilər, belə ki:

- Şirkət yeni İT sistemlərinə nəzarət sınaqları və qiymətləndirməni hələ yekunlaşdırmayıb; və
- yeni uçot siyasətləri Şirkətin ilkin tətbiq tarixinin daxil olduğu ilk maliyyə hesabatlarını təqdim etdiyi tarixədək dəyişə bilər.

MHBS 16 icarəçilər üçün vahid, balans üzrə icarə uçotu modelini təqdim edir. İcarəçi aktivdən istifadə hüququnu təqdim edən aktivi və icarə ödənişləri etmək öhdəliyini təqdim edən icarə öhdəliyini tanıyır. Qısamüddətli icarələr və aşağı dəyərli maddələrin icarələri üçün əlavə istisnalar mövcuddur. İcarədarın uçotu cari standarta oxşar olaraq qalır – yəni icarədarlar icarələri maliyyə və ya əməliyyat icarələri kimi təsnif etməyə davam edirlər.

MHBS 16, BMUS 17 İcarələr, BMHŞK 4 Müqaviləyə icarə elementinin daxil olub-olmadığının müəyyən edilməsi, ŞDK Əməliyyat İcarələri – Stimullar və ŞDK-27 İcarənin Hüquqi Forması ilə olan Əməliyyatların Mahiyyətinin Qiymətləndirilməsi daxil olmaqla, mövcud icarələr təlimatında dəyişikliklər edir.

(i) Şirkətin icarəçi olduğu icarələr

Şirkət əməliyyat icarələri üçün yeni aktiv və öhdəlikləri tanıyacaq. Bu icarələrlə bağlı xərclərin təbiəti artıq dəyişəcək, belə ki, Şirkət istifadə hüququ aktivləri üzrə köhnəlmə xərcləri və icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərclərini tanıyacaq.

Əvvəllər Şirkət əməliyyat icarələri üzrə xərcləri düz xətli metodla icarə müddəti boyu tanıyırdı və aktiv və öhdəlikləri yalnız faktiki icarə ödənişləri və tanınmış xərclər arasında zaman fərqi olduğu təqdirdə tanıyırdı.

Hazırki məlumata əsasən Şirkət bütün icarə razılaşmalarının müvəqqəti olduğunu nəzərə alaraq 1 yanvar 2019-cu il tarixinə əlavə istifadə hüququ aktivləri və icarə öhdəlikləri tanımayacağını ehtimal edir.

(ii) Keçid

Şirkət MHBS 16-nı ilkin olaraq dəyişdirilmiş retrospektiv yanaşmadan istifadə etməklə 1 yanvar 2019-cu il tarixindən tətbiq etməyi planlaşdırır. Odur ki, MHBS 16-nı tətbiqinin cəmi effekti müqayisəli məlumat üzrə təkrar hesabat verilmədən 1 yanvar 2019-cu il tarixində bölüşdürülməmiş mənfəətin açılış balansına düzəliş şəklində tanınacaq.

29. Qəbul edilməmiş yeni standartlar və şərhlər , davamı

Şirkət keçid zamanı icarə anlayışından azada olmaq seçimindən istifadə etməyi düşünür. Bu o deməkdir ki, Şirkət 1 yanvar 2019-cu il tarixinədək bağladığı və BMUS 17 və BMHŞK 4-ə əsasən icarə adlandırdığı bütün müqavilələrə MHBS 16-nı tətbiq edəcək.

(b) Sair standartlar və şərhlər

Aşağıdakı düzəliş edilmiş standartların və şərhlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

- *BMHŞK 23 Vergi hesablanması ilə bağlı qeyri-müəyyənlik*
- *Mənfi təzminatlı vaxtından əvvəl ödəniş xüsusiyyətləri (MHBS 9-a düzəlişlər)*
- *Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli faizlər (BMUS 28-ə düzəlişlər);*
- *Plana düzəlişlər, İxtisar və ya Hesablaşma (BMUS 19-a Düzəlişlər);*
- *MHBS 2015-2017 Dövründə illik təkmilləşdirmələr – müxtəlif standartlar;*
- *MHBS Standartlarında Konseptual Sənədə İstinadlara düzəlişlər;*
- *MHBS 17 Sığorta müqavilələri*